

Opinnäytetyö (AMK)
Hoitotyön koulutusohjelma
Kättilötyön suuntautumisvaihtoehto
2011

Sanna Alitalo & Annika Schrey

SEURAKUNTIEN KOKEMUKSIA TURUN UUDESTA PERHEVALMENNUSMALLISTA

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

Turun ammattikorkeakoulu

Hoitotyön koulutusohjelma | Kätilötyön suuntautumisvaihtoehto

11 / 2011 | 54 sivua + 11 liitesivua

Anneli Nirkkonen-Mannila, KL, TtM, esh-klö

Sanna Alitalo & Annika Schrey

SEURAKUNTIEN KOKEMUKSIA TURUN UUDESTA PERHEVALMENNUSMALLISTA

Vuonna 2010 Turussa käynnistyi uuden perhevalmennusmallin pilotointi. Pilotointi on osa Valmiina vanhemmuuteen – hanketta, jota koordinoi Turun Sosiaali- ja terveystoimi ja Turun ammattikorkeakoulu. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kartoittaa seurakuntien kokemuksia Turun uudesta perhevalmennusmallista pilotoinnin jälkeen. Tavoitteena on pyrkiä kartoittamaan seurakuntien odotusten täyttymistä ja kokemuksia moniammatillisesta yhteistyöstä, seurakunnan näkyvyyden kehittymistä sekä näkemyksiä moniammatillisen yhteistyön jatkumisesta.

Tämän opinnäytetyön kohdejoukko koostui kolmesta uuden perhevalmennusmallin pilotointiin osallistuneesta seurakunnan työntekijästä. Opinnäytetyö toteutettiin laadullisesti. Aineisto kerättiin teemahaastatteluin ja analysoitiin sisällönanalyysin avulla.

Tuloksista selviää, että seurakunnilla on pääasiassa positiivisia kokemuksia Turun uudesta perhevalmennusmallista, ja he ovat halukkaita jatkamaan yhteistyötä resurssiensa mukaan. Seurakunnan näkyvyys on kehittynyt pilotoinnin myötä positiivisempaan suuntaan ja lähestymiskynnys perheiden ja muiden yhteistyökumppanien osalta on madaltunut. Tulokset seurakunnan odotusten täyttymisen osalta olivat ristiriitaisia. Kokonaisuudessaan moniammatillinen yhteistyö koettiin kuitenkin positiiviseksi asiaksi. Seurakunta oli antanut yhteistyölle konkreettisten asioiden lisäksi työpanoksensa. Perheille seurakunta koki antaneensa kiireetöntä yhdessäoloa ja mahdollisuuden keskusteluun. Seurakunta koki saaneensa yhteistyöltä lisää ihmisiä toimintaansa ja perheiden suhtautuminen heitä kohtaan on muuttunut avoimemmaksi. Seurakunnan saama palaute yhteistyöstä oli ollut pääosin positiivista, mutta vähäistä.

Jatkossa aihetta tulisi tutkia alueellisesti laajemmin. Lisäksi seurakuntien kokemuksia olisi hyvä kartoittaa sitten, kun uusi perhevalmennusmalli on ollut käytössä pidemmän aikaa.

ASIASANAT:

perhevalmennus, moniammatillinen yhteistyö, Kymppi-hanke, perhetyö, diakoniatyö, Turun uusi perhevalmennusmalli, seurakunta, neuvola

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree programme in nursing | Midwifery

11 / 2011 | 54 pages + 11 appendices

Anneli Nirkkonen-Mannila, KL, TtM, esh-klö

Sanna Alitalo & Annika Schrey

PARISHES' EXPERIENCES OF THE NEW FAMILY COACHING MODEL IN TURKU

In 2010 the piloting of a new model of family coaching was launched in Turku. The piloting is part of the Valmiina vanhemmuuteen (Ready for Parenthood) – project, which is coordinated by Turku's Social and Health Services and Turku University of Applied Sciences. The aim of this thesis is to monitor parishes' experiences of the new model of family coaching after its piloting. The aim is to attempt to monitor the fulfilment of the parishes' expectations and experiences of multi-professional cooperation, the development of the parishes' visibility and views on the continuation of multi-professional cooperation.

The target group of this thesis consisted of three parish workers, who had taken part in the piloting of the new family coaching model. The thesis was carried out qualitatively. The material was gathered through theme-interviews and was analysed through content analysis.

The results show that parishes have predominantly positive experiences of the new family coaching model, and that they are willing to continue the collaboration according to their resources. Through the piloting, the visibility of the parishes has improved, and their approachability has, in the opinion of both families and other co-operational partners, been enhanced. The results on whether or not the parishes' expectations had been fulfilled were inconsistent. As a whole, the multi-professional cooperation was experienced positively. The parish had provided the cooperation with both concrete entities and its work contribution. In the parish's experience, it had provided the families with hurry-free time together and the possibility of conversation. The parish also noticed that, through the cooperation, it gained more people for its activities, and that the way in which families relate to it had become more open. The feedback on the cooperation received by the parish was mostly positive, but limited.

In the future, the subject should be investigated more broadly on a regional basis. The experiences of the parishes should also be monitored when the new model of family coaching has been in use for a longer period of time.

KEYWORDS:

family coaching, multi-professional cooperation, the Kymppi - project, family-centered work, parish work, Turku's new family coaching model, parish, maternity clinic

Sanna Alitalo & Annika Schrey

FÖRSAMLINGARS ERFARENHETER AV ÅBO STADS NYA FAMILJEFÖRBEREDELSEMODELL

Året 2010 påbörjades pilotingen av en ny familjeförberedelsemodell. Pilotingen är del av Valmiina Vanhemmuuteen (Färdig för Föräldraskap) – projektet, som koordineras av Åbo stads socialverksamhet och Åbo yrkeshögskola. Meningen med denna avhandling är att kartlägga församlingars erfarenheter av Åbos nya familjeförberedelsemodell efter pilotingen. Målet är att sträva till att kartlägga uppfyllelsen av församlingarnas förväntningar, och erfarenheter av multiprofessionellt samarbete, utvecklingen av församlingarnas synlighet och syner på fortsättningen av ett multiprofessionellt samarbete.

Målgruppen för denna avhandling konsisterade av tre församlingsarbetare, som hade tagit del i pilotingen av den nya familjeförberedelsemodellen. Avhandlingen utfördes kvalitativt. Materialet samlades genom temaintervjuer och analyserades med hjälp av innehållsanalys.

Från resultaten framstår, att församlingarna främst har positiva erfarenheter av Åbo stads nya familjeförberedelsemodell, och de är velande att fortsätta med samarbetet enligt deras resurser. Församlingens synlighet har genom pilotingen utvecklats på ett positivt sätt och närmandetröskeln från familjers och andra samarbetspartners sida blivit lägre. Resultaten på församlingens förväntningars uppfyllelse är kluvna. Som helhet upplevdes det multiprofessionellt samarbetet som en positiv sak. Församlingen hade åt samarbetet gett förutom konkreta ting också sin arbetsinsats. Åt familjes ansåg församlingen sig ha gett brådskefri tid tillsammans och en möjlighet till diskussion. Församlingen upplevde att ur samarbetet ha fått fler människor till sin verksamhet, och att familjernas förhållningssätt emot dem hade blivit öppnare. Feedbacken som församlingen fått på samarbetet hade mestadels varit positivt, men förekommit i liten mängd.

I fortsättningen borde ämnet regionalt forskas bredare. Det skulle även vara bra att kartlägga församlingarnas upplevelser efter att den nya familjeförberedelsemodellen varit i användning en längre tid.

SAKORD:

familjeförberedelse, multiprofessionellt samarbete, Kymppi-projektet, familjearbete, diakoniarbete, Åbo stads nya Familjeförberedelsemodell, församling, rådgivning

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 OPINNÄYTETYÖN TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT	8
2.1 Moniammatillinen yhteistyö	8
2.2 Perhevalmennus	10
2.3 Turun uusi perhevalmennusmalli	11
2.4 Suomen evankelis-luterilaisen kirkon diakonia- ja perhetyö	12
3 AIEMPAA TUTKIMUSTIETOA JA HANKKEITA LIITTYEN AIHEESEEN	15
4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TUTKIMUSONGELMAT	20
5 OPINNÄYTETYÖN EMPIIRINEN TOTEUTTAMINEN	21
5.1 Opinnäytetyön lähtökohdat	21
5.2 Laadullinen tutkimus tutkimusmetodina	22
5.3 Opinnäytetyön kohderyhmä ja aineiston keruu	24
5.3.1 Haastattelu tutkimusmenetelmänä	26
5.4 Aineiston analyysi	29
6 OPINNÄYTETYÖN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	34
7 TULOKSET	39
7.1 Seurakuntien odotusten täytyminen uudistetun perhevalmennuksen suhteen (teema 1)	39
7.2 Seurakuntien kokemuksia moniammatillisesta yhteistyöstä pilotoinnin aikana (teema 2)	40
7.3 Seurakuntien toiminnan näkyvyyden kehittyminen (teema 3)	42
7.4 Moniammatillisen yhteistyön jatkuminen (teema 4)	43
8 POHDINTA	46
8.1 Tulosten tarkastelu	46
8.2 Kehittämisehdotukset	48
9 LÄHTEET	50

LIITTEET

Liite 1. Perhevalmennusmallin kolmas ja kuudes tapaamiskerta

- Liite 2. Saatekirje
- Liite 3. Teemahaastattelurunko
- Liite 4. Analyysiesimerkki
- Liite 5. Käsittekartat tuloksista teemoittain

1 JOHDANTO

Vuonna 2007 Turussa käynnistyi Turun seudun neuvolatoiminnan kehittämiseen pyrkivä Neuvolatoiminta 2010-luvulle-hanke eli Kymppi-hanke (Ahonen 2007, 2-3). Kymppi-hankkeen tavoitteena on muun muassa yhtenäistää äitiyspalveluja ja siinä olevia toimintatapoja, luoda saumattomuutta palveluketjun toimintakenttien välille, sekä tuottaa hyvinvointia ja terveyttä tukevia toimintamalleja ja uusia äitiyshuollon palvelurakenteita. Kymppi-hankkeessa yhdeksi keskeisimmäksi kehityskohteeksi on muodostunut perhevalmennuksen kehittämistyö. (Turun ammattikorkeakoulu/Kymppi-hanke 2010.)

Osatoimijoina Kymppi-hankkeessa ovat toimineet Turun ammattikorkeakoulun terveystalon tulosalue, Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymä, Turun sosiaali- ja terveystoimen neuvolat, Mannerheimin lastensuojeluliiton Varsinais-Suomen piiri ja Turun ensi- ja turvakoti ry (Turun ammattikorkeakoulu/Kymppi-hanke 2010). Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymästä hankkeessa ovat mukana olleet Maarian seurakunta, Martin seurakunta, Tuomiokirkkoseurakunta, Perheasian neuvottelukeskus sekä Kasvatusasiainkeskus (Tuominen 19.4.2011).

Kymppi-hanke koostui useasta eri osaprojektista (Ahonen 2007, 2–3). Yksi näistä osaprojekteista on Valmiina vanhemmuuteen – hanke. Valmiina vanhemmuuteen -hankkeen myötä Turun seudulla käynnistettiin uuden perhevalmennusmallin pilotointi (Tuominen 2009, 10). Tämä opinnäytetyö toteutuu osana Valmiina vanhemmuuteen – hanketta, ja sen tarkoituksena on kartoittaa seurakuntien kokemuksia Turun uudesta perhevalmennusmallista.

Valtioneuvosto antoi vuonna 2009 uuden asetuksen liittyen perhevalmennukseen, ja sen mukaan perhevalmennusta tulee järjestää perheille moniammatillisesti (Valtioneuvoston asetus 28.5.2009/380). Myös Suomen evankelis-luterilainen kirkko on kokenut perhevalmennuksen kehittämisen ajankohtaisena ja esittänyt vuoden 2011 hallitusohjelman lapsi- ja

perhepoliittiseksi tavoitteeksi perheiden ja vanhemmuuden tukemisen (Kirkkohallitus 2010a, 1). Kirkko esittää, että valtion resurssit kohdennetaan kuntien, järjestöjen sekä seurakuntien parisuhteen tukemiseen tarkoitettuihin palveluihin ja laajennettuun perhevalmennukseen (Kirkkohallitus 2010b, 1). Viime vuosina perhevalmennus on ollut aiheena siis ajankohtaisempi kuin koskaan.

Vuosina 2005–2007 toteutui julkisen ja kolmannen sektorin yhteistyönä valtakunnallinen PERHE- hanke (Kekkonen, Paavola & Viitala 2008, 11–12). Hankkeen osana myös neuvoloiden perhevalmennus kehittyi moniammatillisemmaksi ja laajemmaksi (Kekkonen ym. 2008, 3). Tämän opinnäytetyön tiedonhaun perusteella todettiin, että kehittämishankkeen myötä oli syntynyt muun muassa useita opinnäytetöitä sekä raportteja. Työt oli tehty esimerkiksi perhevalmennukseen osallistuvien vanhempien, neuvoloiden työntekijöiden ja järjestöjen näkökulmista. Kuitenkaan yhtäkään työtä Perhehankkeen tiimoilta ei ilmeisesti oltu tehty vain seurakuntien näkökulmasta. Perhevalmennuksen ajankohtaisuuden lisäksi tämä on perusteena sille, miksi tässä opinnäytetyössä käsitellään perhevalmennusta ainoastaan seurakuntien näkökulmasta. Tämä opinnäytetyö on jatkoa kättilöopiskelijoiden Marttilan ja Pullisen opinnäytetyölle. He kartoittivat vuonna 2010 seurakuntien odotuksia ja toivomuksia liittyen moniammatilliseen perhevalmennukseen Turun alueella (Marttila & Pullinen 2010, 12). Koska Marttila ja Pullinen kartoittivat seurakuntien odotuksia ja toivomuksia, on tässä opinnäytetyössä kiinnitetty huomiota seurakuntien kokemusten täyttymiseen.

Tämän opinnäytetyön tutkimusongelmat käsittelevät seurakuntien odotusten täyttymistä, seurakuntien kokemuksia moniammatillisesta yhteistyöstä, seurakunnan näkyvyyden kehittymistä sekä seurakuntien näkemyksiä moniammatillisen yhteistyön jatkumisesta. Opinnäytetyö toteutetaan laadullisena tutkimuksena. Keskeiset käsitteet ovat moniammatillinen yhteistyö, perhevalmennus, Turun uusi perhevalmennusmalli ja Suomen evankelis-luterilaisen kirkon diakonia- ja perhetyö.

2 OPINNÄYTETYÖN TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT

2.1 Moniammatillinen yhteistyö

Moniammatillisen yhteistyön käsitettä on käytetty kuvaamaan monenlaisia yhteistyötapoja. Käsitteenä moniammatillinen yhteistyö on eräänlainen sateenvarjokäsité, joka sisältää monenlaisia ja -tasoisia ilmiöitä. (Isoherranen 2005, 13.) Moniammatillinen yhteistyö on erilaisista taustoista lähtöisin olevien ja yhteisen tavoitteen omaavien ammattilaisten vuorovaikutusta (Leathard 2003, 5). Nykyisin moniammatilliseksi yhteistyöksi kutsutaan sellaista asiakaslähtöistä yhteistyötä, jossa on mukana useita eri alojen asiantuntijoita ja mahdollisesti eri organisaatioita (Isoherranen, Nurminen & Rekola 2008, 29). Yhteistyönä moniammatillinen yhteistyö vastaa moniin tämän hetken kehityshaasteisiin, kuten kokonaisvaltaiseen lähestymistapaan ja verkostojen huomiointiin sekä asiakaslähtöisyyteen ja työhyvinvointiin (Isoherranen 2005, 160).

Moniammatillisessa yhteistyössä asiantuntijoilla on yhteinen tehtävä suoritettavana, ongelma ratkaistavana tai päätös tehtävänä. Tavoitteeseen pääsemiseksi he yhdistävät tietonsa ja osaamisensa. (Isoherranen ym. 2008, 33.) Moniammatillisen yhteistyön tarkoituksena on ottaa asiakas huomioon kokonaisvaltaisesti (Karila & Nummenmaa 2001, 75). Yhteistyön mahdollisuuksia on lisännyt tietotekniikan kehityksen myötä tapahtunut informaation siirron ja välittämisen helpottuminen (Isoherranen 2005, 24).

Moniammatillisella yhteistyöllä käsiteltävään asiaan, ongelmaan tai kysymykseen saadaan erilaisia näkökulmia (Karila & Nummenmaa 2001, 75). Yhteistyöhön osallistuvilla on oltava riittävästi aikaa keskustella, jotta saadaan yhteisesti jaettava näkökulma asioihin (Veijola 2004, 32). Moniammatillisen yhteistyön onnistumiseksi tarvitaan myös sektoreiden välisten raja-aitojen ylittämistä sekä uudenlaisten toimintatapojen ja kulttuurin omaksumista (Valtiontalouden tarkastusvirasto 2007, 61). Lisäksi osallistujien täytyy tietää

oma ja muiden osallistujien roolit sekä henkilö, jolla on päätöksentekovalta. Yhteistyöhön osallistujien tulee tietää myös organisaatioiden toimintojen väliset rajat ja tilanteet, joissa rajat voidaan ylittää. Tärkeää on myös osallistujien keskinäinen luotto toisiinsa ja johtoon. Selvästi sovitut ja kirjatut yhteiset sopimukset edesauttavat yhteistyötä. (Veijola 2004, 32–33.)

Moniammatillista yhteistyötä voidaan käyttää hyvin erilaisissa tilanteissa, kuten esimerkiksi strategisessa suunnittelussa, hallinnollisissa ratkaisuihin tai asiakkaan päivittäisten ongelmien selvittämisessä (Isoherranen 2005, 13–14). Käytännössä moniammatillista yhteistyötä toteutetaan verkostoissa ja työryhmissä (Valtiontalouden tarkastusvirasto 2007, 61).

Moniammatillisen yhteistyön käsitettä käytetään erityisen paljon sosiaali- ja terveysalalla kuvaamaan uudenlaista yhteistyötettä (Isoherranen 2005, 32). Sosiaali- ja terveysalalla moniammatillista yhteistyötä voidaan kuvailla asiakaslähtöisenä yhteistyönä, jossa pyritään huomioimaan asiakkaan hoitopolku ja hänen elämänsä kokonaisuus. Moniammatillisessa yhteistyössä sosiaali- ja terveysalalla voi olla mukana myös esimerkiksi yksityisen sektorin toimijoita tai järjestöjä. (Isoherranen ym. 2008, 34–37.)

Terveydenhuoltolain (30.12.2010/1326) mukaan kunnan tehtävänä on parantaa terveydenhuollon toimijoiden, kunnan eri toimialojen välistä sekä muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä terveyden ja hyvinvoinnin edistämisessä sekä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisessä. Lisäksi terveydenhuollon toimintayksikön johtamisessa on oltava moniammatillista asiantuntemusta, joka tukee eri ammattiryhmien yhteistyötä (Terveydenhuoltolaki 30.12.2010/1326). Sosiaali- ja terveysministeriön KASTE-ohjelman mukaan kuntien tulee edistää hyvinvointia ja terveyttä alueellisesti yhdessä kuntayhtymien sekä sairaanhoitopiirin, maakuntien ja muiden alueellisten toimijoiden kuten yliopistojen, järjestöjen ja seurakuntien kanssa (STM 2009, 14).

2.2 Perhevalmennus

Perhevalmennus on ollut osa äitiysneuvolatyötä jo 1940-luvulta lähtien (Pelkonen, Perälä, Räikkönen, Vehviläinen-Julkunen & Viisainen 1998, 41). Perhevalmennus on saavuttanut tärkeän aseman äitiysneuvolatyössä, ja perhevalmennukseen osallistuvatkin lähes kaikki ensisynnyttäjät (Vehviläinen-Julkunen 1990, 114). Perhevalmennus on neuvoloiden ja synnytyssairaaloiden työmuoto, jossa lasta odottavia, synnyttäviä ja kasvattavia perheitä ohjataan ja valmennetaan lapsen yhden vuoden ikään asti (Haapio, Koski & Paavilainen 2009, 9).

Tutkimustulosten mukaan perhevalmennus onnistuu parhaiten pienryhmätoimintana, ja se onkin perhevalmennuksen yleisin toteutustapa. Suositeltava ryhmäkoko on 4–6 paria. Tämän kokoinen ryhmä luo hyvät mahdollisuudet keskustelulle ja toimivalle vuorovaikutukselle. Tärkeää on vanhempien saama vertaistuki. Vertaistuella tarkoitetaan samassa elämäntilanteessa olevien keskinäistä tukea. Perhevalmennus tavoittaa suuren osan tulevista vanhemmista ja sen aihepiirit ovat tuleville vanhemmille tärkeitä ja valtakunnallisesti lähes yhtenäisiä. Vaikka kunnissa onkin alettu kehittämään perhevalmennustoimintaa, valtakunnallinen yhtenäinen järjestelmä uupuu. (Haapio ym. 2009, 10.)

Valtioneuvoston asetuksen mukaan moniammatillisesti toteutettua perhevalmennusta tulee järjestää ensimmäistä lastaan odottavalle perheelle. Lisäksi asetuksen mukaan perhevalmennukseen tulee sisältää vanhempainryhmätoimintaa ja molemmille vanhemmille tarjottavaa terveysneuvontaa. (Valtioneuvoston asetus 28.5.2009/380.) Sosiaali- ja terveysministeriö on listannut asiakokonaisuudet, joita se suosittelee käsiteltäväksi perhevalmennuksessa. Edellä mainittuja asiakokonaisuuksia ovat esimerkiksi synnytys, perheiden palvelut kunnassa sekä isän tai toisen vanhemman merkitys ja rooli perheessä. (STM 2007, 61–62.) Perhevalmennus vahvistaa vanhempien voimavaroja, ja valmennuksen jälkeen heillä on

käytössään raskautta, synnytystä ja lapsivuodeaikaa sekä lastenhoitoa koskevaa tietoa, joka auttaa heitä selviytymään ja tunnistamaan mahdollisen lisäävun tarpeen. Luonnollisesti perhevalmennus ei voi tyydyttää kaikkien osallistujien tiedontarpeita, mutta se voi valmentaa vanhempia hankkimaan tietoa myös itse sitä tarvitessaan. (Haapio ym. 2009, 15.)

2.3 Turun uusi perhevalmennusmalli

Turun uudessa perhevalmennusmallissa vanhempainryhmät kokoontuvat neuvolassa neljä kertaa ennen vauvan syntymää ja kaksi kertaa synnytyksen jälkeen. Yleisinä tavoitteina on vanhemmuuden vahvistuminen, perheiden keskinäinen tutustuminen sekä keskinäisten verkostojen syntyminen. Neuvolassa järjestettävien perhevalmennuskertojen lisäksi vanhemmilla on mahdollisuus osallistua perhevalmennusiltoihin, joissa eri alojen asiantuntijat kertovat raskauteen ja lapsiperheen hyvinvointiin sekä synnytykseen ja parisuhteeseen liittyvistä aiheista. Myös fysioterapeutin ryhmäohjausta on tarjolla, ja synnytysosastoon tutustuminen tullaan mahdollisesti tulevaisuudessa toteuttamaan virtuaalisesti. (Tuominen 2009, 96–97.)

Erityisen tärkeää uudessa perhevalmennusmallissa on vanhemmuus. Tavoitteena on vahvistaa vanhemmuutta ja vanhempien välistä verkostoitumista sekä mahdollistaa vertaistukea. Perhevalmennusryhmän toiminta perustuu dialogiseen vuorovaikutukseen asiantuntijoiden ja perheiden välillä. Vanhemmille annetaan mahdollisuus jakaa ajatuksia saman elämäntilanteen omaavien ihmisten kanssa ja hyödyntää asiantuntijoiden osaamista. (Tuominen 2009, 99.)

Seurakunnat voivat olla mukana kolmannella ja kuudennella perhevalmennuskerralla (Liite 1). Kolmannen perhevalmennuskerran aiheena on 'vanhemmuus' ja 'parisuhde muuttuvassa elämäntilanteessa', ja kuudennen kerran teemana on 'perheenä eteenpäin'. Kolmas perhevalmennuskerta

toteutetaan raskausviikoilla 32–33 ja kuudes vauvan ollessa 5-6 kuukauden ikäinen. (Tuominen 2009, 124–127.)

2.4 Suomen evankelis-luterilaisen kirkon diakonia- ja perhetyö

Suomen evankelis-luterilaista kirkkoa kutsutaan kansankirkoksi, ja se pyrkii ajattelemaan kaikkien Suomessa asuvien hyvinvointia riippumatta uskonnosta tai kansanryhmästä (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2005a). Evankelis-luterilaisen kirkon tehtäviin kuuluvat muun muassa lasten ja nuorten toiminta (esimerkiksi päiväkerhot, perhekerhot, pyhäkoulu ja koululaisten iltapäiväkerhot), jumalanpalvelukset ja pyhät toimitukset (esimerkiksi kaste ja kodin siunaaminen) sekä sielunhoito, joka sisältää esimerkiksi perheneuvonnan ja parisuhdetyön (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2005b).

Diakoniatyö on lähimmäisen huomioon ottamista, auttamista ja palvelua (Koskenvesa 2002, 36). Diakoniatyö on kristillisen uskon motivoimaa toimintaa, jossa pyritään ennen kaikkea edistämään välittämisen, ihmisarvon, yhteisvastuun, sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ja luomakunnan kunnioittamisen arvoja (Kirkkohallitus 2003, 40). Nykyisin diakonia katsotaan osaksi kirkon perustehtävää (Veikkola 2002, 114). Seurakuntien tekemä diakoniatyö on melko väljästi normitettua, sillä diakoniatyön painotuksia ei päätetä yhteisesti kirkon tai hiippakunnan tasolla eikä niitä määrätä ulkopuolelta. Diakoniatyö on käytännössä usein tekijöidensä näköistä. (Helin, Hiilamo & Jokela 2010, 12.)

Kirkon diakoniatyö toteutuu valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti vuorovaikutuksessa yhteiskunnan sosiaali- ja terveystyön ja muiden toimijoiden kanssa, muttei osana niitä. Diakoniatyön kehittäminen on tärkeää, ja siksi seurakuntien tulisi verkostoitua erilaisten sosiaali- ja terveysalan järjestöjen ja viranomaisten kanssa. (Kirkkohallitus 2003, 27–28.) Seurakunnista lähes 70 prosenttia teki vuosina 2004 - 2007 yhteistyötä neuvoloiden kanssa. Viidennes

seurakunnista teki yhteistyötä säännöllisesti ja puolet satunnaisesti. (Kirkon tutkimuskeskus 2008, 128.)

Kirkon perhetyö tarkoittaa kaikkea seurakuntien työntekijöiden ja vapaaehtoisten toimintaa, jolla vahvistetaan perheiden ja niiden jäsenten kasvua ihmisenä, yhteyttä seurakuntaan, hengellistä elämää, jaksamista vaikeissa elämäntilanteissa sekä keskinäistä välittämistä ja kunnioitusta (Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkkohallitus 2009, 7). Se on perheiden yleistä epävirallista tukemista erilaisissa elämäntilanteissa (Jääskeläinen 2002, 194). Kirkon perhetyö on luonteeltaan pääasiassa ennakoivaa toimintaa, jossa pyritään antamaan perheille valmiuksia itsenäiseen kriisien hallintaan ja vuorovaikutustaitojen parantamiseen (Ruotsalainen 2002, 36). Vanhemmuuden ja parisuhteen tukeminen, perheyhteyden lujittaminen sekä perhetietouden lisääminen ovat perhetyön aluekokonaisuuksia. Perhetietouden lisääminen voi sisältyä kaikkiin perhetyön aluekokonaisuuksiin, mutta se voi olla myös erillinen osansa. Perhetietouden lisäämiseen kuuluvat lasten ja nuorten perhearvojen ja -käsitysten sekä mies- ja naiskäsitysten muotoutuminen. Perhetietoutta voidaan lisätä esimerkiksi median avulla, kertomalla sen kautta perhe-elämää koskevia uutisia. (Lindfors 1997, 157–158.)

Perhetyötä tehdään joko ihmisiä yhteen kutsuen tai yksittäisten henkilöiden tai perheiden kanssa (Lindfors 1997, 159). Perhetyön muotoja on käytössä kirkon piirissä lähes lukematon määrä (Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkkohallitus 2010, 43). Niitä ovat muun muassa toimituskeskustelut, kirkolliset toimitukset, perhekasvatuskurssit, vanhempainkoulut, pikkulapsityö (esimerkiksi lapsille järjestetyt yhteissyntymäpäivät ja kotikäyntionnittelut), päiväkerhot ja pyhäkoulut sekä perhekerhot (esimerkiksi aikuinen - lapsipiirit). Lisäksi perhetyön muotoihin kuuluvat erilaiset koko perheelle järjestettävät juhlat, retket ja leirit sekä perheasiain neuvottelukeskusten antama perheterapia. (Lindfors 1997, 153–159.)

Kirkon perhetyötä on viime vuosina pyritty kehittämään. Lähtökohtana kehittämislle on ollut ajatus, että jokainen kirkon työntekijä voi omassa

perustehtävässään tukea perheiden hyvinvointia. (Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkkohallitus 2010, 43.)

Seurakuntien perhetyössä vanhempia pyritään tukemaan eri keinoin valmentautumisessa vanhemmuuteen muun muassa perheleirien, vanhempainkoulujen ja aviopari-viikonloppujen kautta (Jääskeläinen 2002, 194–195). Perhetyön yhteydet ulottuvat usein myös kirkon oman piirin ulkopuolelle, kuten esimerkiksi neuvoloihin, joissa äitiysvalmennuksessa käydään läpi parisuhteen muutoksia raskausaikana ja synnytyksen jälkeen sekä keskustellaan kasteesta (Lindfors 1997, 152).

3 AIEMPAA TUTKIMUSTIETOA JA HANKKEITA LIITTYEN AIHEESEEN

Vuonna 2003 valtioneuvosto teki periaatepäätöksen sosiaalialan tulevaisuuden turvaamisesta, johon kirjattiin tavoite kehittää perhekeskustoimintaa (Kekkonen, ym. 2008, 11). Perhekeskus on nykyaikainen tapa järjestää lapsiperheiden palvelut. Näihin palveluihin kuuluvat äitiys- ja lastenneuvola, varhaiskasvatus, koulu sekä varhaisen tuen ja perhetyön paikalliset palvelut. Tämän lisäksi perhekeskuksen palveluverkoston kuuluu osana myös järjestöjen ja seurakuntien lapsiperheille järjestämä toiminta. (Kekkonen ym. 2008, 3.)

Perhekeskustoiminnan kehittämistavoitteen saavuttamiseksi käynnistettiin PERHE- hanke, joka toteutui vuosina 2005–2007 julkisen ja kolmannen sektorin kumppanuushankkeena. Hankkeen valtakunnallisessa koordinaatioryhmässä olivat mukana sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö, opetushallitus, Suomen kuntaliitto, Lastensuojelun Keskusliitto, Mannerheimin lastensuojeluliitto, Väestöliitto, Suomen Vanhempainliitto ja Suomen evankelisluterilainen kirkkohallitus sekä sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus (Stakes). Tämä kumppanuuslähtökohta oli edellytys myös kuntahankkeiden yhteistyön organisoimiselle. Hankkeen aikana käynnistettiin perhekeskustoimintaa 20 kuntahankkeessa, joihin kuului lähes sata kuntaa. Lisäksi samansuuntaista kehittämistoimintaa oli myös muissa kunnissa, joten kaiken kaikkiaan voidaan arvioida noin kolmasosan kaikista kunnista kehittävän lapsi- ja perhepalvelujaan perhekeskustoiminnan tavoitteiden suuntaisesti. (Kekkonen ym. 2008, 3, 11–12, 23.)

PERHE- hankkeen tavoitteena oli edistää lasten hyvinvointia ja ehkäistä ongelmien syntymistä muuttamalla peruspalvelujen toimintakulttuuria. Tärkeinä kehittämistyössä pidettiin perheiden osallisuuden tukemista peruspalveluissa, vanhemmuuden ja parisuhteen vahvistamista sekä paikallisten toimijoiden

kumppanuutta. Vahvimmin hankkeen aikana kehittyivät hyvinvointineuvolan toimintatavat ja neuvolan laajennettu perhevalmennus. (Kekkonen ym. 2008, 3.)

Monissa kunnissa perhekeskustoiminnan kehittäminen lähti liikkeelle perhevalmennuksen uudistamisesta. Valmennusta uudistettiin vanhasta mallista vanhempien pienryhmissä tapahtuvaksi moniammatilliseksi valmennukseksi. Tavoitteena oli kehittää valmennusta niin, että tapaamisia on sekä ennen lapsen syntymää että sen jälkeen. Tämän tyyppistä perhevalmennusta kehitettiin PERHE- hankkeen tiimoilta yhdessätoista pienemmässä hankkeessa, muun muassa Espoossa, Helsingissä, Lahdessa, Jyväskylässä, Kainuussa, Tunturi-Lapissa ja Västrå Nylandissa. Näillä alueilla perhevalmennusmalli oli loppuarvioinnin aikaan joko vakiintunut tai vakiintumassa. (Kekkonen ym. 2008, 29.)

Yhteistyön näkökulmasta parhaiten PERHE- hankkeen aikana rakentui sosiaalitoimen ja terveystoimen yhteistyö. Toiseksi parhaiten taas rakentui eri ammattiryhmien sektorirajat ylittävä moniammatillinen yhteistyö sekä kuntien, järjestöjen ja seurakuntien kumppanuusyhteistyö. Paikalliset seurakunnat olivat aktiivisia kumppaneita perhekeskusten toimintamallien kehittämisessä. Seurakunnat osallistuivat mm. neuvolan perhevalmennuksen, päivähoidon sekä kodin ja koulun kasvatuskumppanuuden, ennalta ehkäisevän perhetyön ja parisuhdetyön, vanhempien vertaistoiminnan sekä isätoiminnan ja perheiden kohtaamispaikan toimintaan ja toteuttamiseen. Eniten painottui osallistuminen perhevalmennuksen ja ennalta ehkäisevän parisuhdetyön järjestämiseen. Lisäksi monissa kunnissa parisuhdetyön osaamiseen ja kuntatyöntekijöiden kouluttamiseen saatiin apua Kirkkohallituksen asiantuntijoilta. (Kekkonen ym. 2008, 16, 26, 27.)

Perhevalmennusta on siis viime vuosina uudistettu moniammatillisempaan suuntaan useilla eri alueilla Suomessa. Kokemuksia moniammatillisesta perhevalmennuksesta on oletettavasti kertynyt, mutta laajoja tutkimuksia aiheesta on saatavilla vähän. Jonkin verran löytyy opinnäytetöitä, joissa on

kartoitettu vanhempien tai työntekijöiden kokemuksia moniammatillisesta perhevalmennusmallista. Seuraavissa kappaleissa on esitelty muutamia opinnäytetöitä ja niiden tuloksia lyhyesti.

Oulun kaupungissa aloitettiin vuonna 2006 laajennettu ja moniammatillisesti järjestetty perhevalmennus kolmessa pilottineuvolassa. Pilottiryhmiin osallistui yli seitsemänkymmentä vanhempaa, joilta kerättiin lomakekyselyllä hankkeen toteutuksen puoli välissä kokemuksia, mielipiteitä ja kehittämissuhteita. (Kylli, Siukola & Åke 2008, 5.) Opinnäytetyön tuloksissa selvisi, että vanhemmat olivat tyytyväisiä kaupungin ja seurakunnan tekemään yhteistyöhön. He kokivat, että aiheet tuli käsiteltyä monipuolisesti, koska vetäjiä oli eri ammattialoista. Toisaalta taas jokunen vastaaja koki, että vetäjiä oli liian paljon ja vetäminen painottui epätasaisesti ryhmävetäjien kesken. (Kylli ym. 2008, 30–32.) Myös Helsingissä kartoitettiin vuonna 2008 kyselylomakkein vanhempien kokemuksia moniammatillisesti toteutetusta perhevalmennuksesta. Tällöin keskityttiin synnytyksen jälkeisiin perhevalmennuskertoihin. Vastaajia kyselyyn oli kuusitoista (Kortelainen & Meinander 2008, 2, 31). Kyseisessä perhevalmennusmallissa seurakunnan osuus moniammatillisessa yhteistyössä ei vielä näkynyt konkreettisesti, mutta opinnäytetyössä kartoitettiin vanhempien ajatuksia seurakunnan osallistumisesta ja ehdotuksia seurakunnan toiminnasta perhevalmennuksessa tulevaisuudessa. Aineistosta selvisi, että suurin osa vanhemmista ei halunnut seurakunnan osallistuvan perhevalmennuksen järjestämiseen. Toisaalta taas osa hyväksyi seurakunnan osallistumisen, mikäli perhevalmennuksen järjestämisessä otetaan huomioon, että kaikki eivät kuulu evankelis-luterilaiseen kirkkoon tai ylipäätään kirkkoon. Vanhemmat ehdottivat seurakunnan toiminnan perhevalmennuksessa olevan tiedon jakamista liittyen ristiäisiin sekä seurakunnan järjestämiin kerhoihin ja ryhmiin. Raamatun tai uskonnon näkökulmien ei haluttu sisältyvän perhevalmennukseen. (Kortelainen & Meinander 2008, 45.)

Työntekijöiden kokemuksia moniammatillisesta perhevalmennuksesta taas kartoitettiin Espoossa vuonna 2005 uuden perhevalmennusmallin pilotoinnin

yhteydessä. Aineisto kerättiin moniammatillisilta työryhmiltä ryhmähaastattelujen avulla. Tutkimukseen osallistui yhteensä kaksikymmentäviisi työntekijää. Tuloksista selvisi, että työntekijät kokivat eri ammattiryhmien välisen yhteistyön antoisana ja positiivisena työtapana. He kokivat, että moniammatillinen yhteistyö antoi mahdollisuuden toisilta oppimiseen ja omaan ammatilliseen kehittymiseen sekä lisäsi luottoa omaan ja muiden ammattiryhmien tekemiseen. Lisäksi moniammatillinen yhteistyö antoi työntekijöille uusia näkökulmia omaan työhön. Työntekijät kokivat myös helpottavana sen, että heidän ei tarvinnut itse tietää kaikkea perhevalmennuksesta. Lisäksi he toivoivat, että yhteistyö tulisi jatkumaan myös projektin loputtua. Tutkimustuloksista selvisi myös se, että moniammatillinen työskentely vaatii opettelua ja ryhmän jäseniin tutustumista. Selvästi negatiivisena puolena moniammatillisessa perhevalmennusmallissa nähtiin resurssien riittämättömyys. Työntekijät arvelivat, että moniammatillinen työskentely ei luultavasti pystyisi jatkumaan tulevaisuudessa samassa mittakaavassa johtuen resurssipulasta. Lisäksi osa työntekijöistä koki yhteistyön haastavana, koska siinä täytyi tietää kaikkien työntekijöiden osaamisalueet hyvin. (Lähtevänoja & Pakkala 2005, 7, 34, 40–44.)

Työntekijöiden kokemuksia moniammatillisesta työskentelystä kartoitettiin myös Seinäjoella keväällä 2011 tehdyssä opinnäytetyössä. Opinnäytetyön tarkoitus oli kuvata neuvolapilotin ehkäisevän perhetyön kokeilevaa toteuttamista monialaisen työryhmän ja perhetyöntekijän näkökulmasta. Työssä haastateltiin yhden neuvolan pilottityöryhmää, joka koostui muun muassa osastonhoitajasta, perhekeskuksen johtajasta, lasten- ja äitiysneuvolan terveydenhoitajista, perhetyön-tekijästä ja Kaste-hankkeen projektityöntekijöistä. Työryhmän jäsenet kokivat moniammatillisen yhteistyön luonnolliseksi osaksi sosiaali- ja terveysalan perustyötä. Kokemuksena myös oli, että tarvetta moniammatilliselle yhteistyölle on. Moniammatillisen yhteistyön edellytyksinä koettiin olevan ryhmän yhteiset tavoitteet, tasavertaisuus ammattiryhmien välillä ja halu yhteistyöhön. Tuloksista selvisi myös, että moniammatillista yhteistyötä seurakunnan ja neuvolan välillä oli ollut jo aiemmin. Työryhmän jäsenet kokivat,

että halukkuutta muiden tahojen kanssa työskentelyyn olisi, mutta järjestöt koettiin liian pieniksi toimijoiksi moniammatillisina yhteistyökumppaneina. Lisäksi koettiin, että kolmannen sektorin yhteistyökumppanit olivat ennemminkin vertaistukiryhmiä kuin samanarvoisia ammattilaisia. Moniammatillisuuden positiivisina puolina työryhmä piti huolen keventymistä, kokonaisuuden näkemistä, asioiden nopeaa etenemistä sekä työn virkistävyyttä. Negatiivisina puolina pidettiin resurssien puuttumista. (Autio, Kaartinen & Polvi 2011, 24, 29–30, 38–43.)

Turussa kättilöopiskelijat Marttila ja Pullinen kartoittivat Valmiina vanhemmuuteen – osaprojektin puitteissa opinnäytetyönään ennen uuden perhevalmennusmallin pilotoinnin alkua perhevalmennusmallin alkutilannetta seurakuntien näkökulmasta. Opinnäytetyön tuloksista selvisi, että ennen uutta perhevalmennusmallia neuvoloiden ja seurakuntien yhteistyö Turussa oli vähäistä. Syy miksi seurakunnat halusivat lähteä mukaan yhteistyöhön, oli lisätä seurakunnan tunnettavuutta sekä perheiden että yhteistyökumppaneiden keskuudessa. Tuloksista selvisi myös, että moniammatilliselta yhteistyöltä seurakunnat odottivat voimavarojen yhdistämistä, molemminpuolista innokkuutta ja yhteydenottokynnysten madaltumista sekä yhdessä toimimista perhelähtöisesti. Opinnäytetyön tuloksissa todettiin myös seurakuntien olevan halukkaita jakamaan omaa ammatillista osaamistaan sekä materiaaleja ja tiloja yhteisen projektin hyväksi. Lisäksi tuloksissa oli, että seurakunnat odottivat yhteistyön aktiivista jatkumista ja edelleen kehittämistä vielä perhevalmennusuudistuksen pilotoinnin jälkeenkin. (Marttila & Pullinen 2010, 15–22.) Tämä opinnäytetyö on jatkoa edellä mainitulle Marttilan ja Pullisen työlle.

4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TUTKIMUSONGELMAT

Tämän opinnäytetyön tarkoitus on kartoittaa seurakuntien kokemuksia Turun uudesta perhevalmennusmallista. Tavoitteena on saada mahdollisimman kattava kuva uuden perhevalmennusmallin pilotointiin osallistuneiden seurakuntien kokemuksista, jotta saadaan tietoa hankkeen tähänastisesta onnistumisesta ja sen mahdollisista kehittämiskohteista.

Marttilan ja Pullisen aiemmin tekemässä opinnäytetyössä kartoitettiin pilotoinnissa mukana olevien seurakuntien odotuksia ja toivomuksia projektin suhteen (Marttila & Pullinen 2010, 2). Koska tämä opinnäytetyö on jatkoa edellä mainitulle työlle, ovat tämän opinnäytetyön tutkimusongelmat muotoutuneet pääosin edellä mainitun opinnäytetyön tulosten pohjalta.

Tutkimusongelmat ovat seuraavat:

1. Miten seurakuntien odotukset täyttyivät uudistetun perhevalmennuksen suhteen?
2. Minkälaisia kokemuksia seurakunnille on tullut moniammatillisesta yhteistyöstä pilotoinnin aikana?
3. Miten seurakuntien toiminnan näkyvyys on kehittynyt hankkeen myötä?
4. Miten seurakunnat näkevät moniammatillisen yhteistyön jatkumisen?

5 OPINNÄYTETYÖN EMPIIRINEN TOTEUTTAMINEN

5.1 Opinnäytetyön lähtökohdat

Opinnäytetyön aihe saatiin alkuvuodesta 2011. Aiheen pohjalta lähdettiin etsimään teoriatietoa, ja pohtimaan opinnäytetyön tarkoitusta sekä tutkimusongelmia. Opinnäytetyön keskeisiä käsitteitä ja siihen liittyvää kirjallisuutta käsiteltiin aiheseminaarissa 9.1.2011, jossa saadun palautteen perusteella opinnäytetyön suunnitelmaa lähdettiin työstämään. Opinnäytetyön valmis suunnitelma raportoitiin suunnitelmaseminaarissa 19.4.2011. Opinnäytetyön ohjaajan hyväksytyä suunnitelma, haettiin tutkimuslupaa kirjeitse Kirkkoneuvostolta. Kirkkoneuvosto teki hyväksyvän päätöksen 19.5.2011. Päätös lähetettiin kirjeitse opinnäytetyön tekijöille kotiin.

Tämän opinnäytetyön keskeiset käsitteet ovat moniammatillinen yhteistyö, perhevalmennus, Turun uusi perhevalmennusmalli ja Suomen evankelis-luterilaisen kirkon diakonia- ja perhetyö. Teoreettista ja tutkimuksiin perustuvaa tietoa liittyen tähän opinnäytetyöhön haettiin sekä kotimaisista että kansainvälisistä tietokannoista. Edellä mainittuja tietokantoja olivat Medic, Cinahl, Medline, PubMed, Google, VASKI, VOLTER, AURA ja Theseus. Erilaisia hakusanoja pyrittiin käyttämään monipuolisesti. Hauissa käytettiin sanojen katkaisuja sekä yhdistelmähakuja.

Keskeisten käsitteiden lähteet ovat pääosin kotimaisia, sillä ne ovat luonteeltaan valtakunnallisia. Esimerkiksi perhevalmennus toteutuu Suomessa hyvin erilalla kuin useimmissa muissa maissa. Myöskään Suomen evankelis-luterilaisesta kirkosta tai Turun uudesta perhevalmennusmallista ei odotettavasti löytynyt kansainvälisiä lähteitä. Löysimme kuitenkin muiden käsitteiden osalta melko runsaasti kansainvälisiä lähteitä. Aiempaa tutkimustietoa ja hankkeita liittyen aiheeseen löydettiin vain suomalaisista lähteistä. Kokonaisuudessaan lähteiden kielinä ovat suomi, ruotsi ja englanti.

Moniammatillisen yhteistyön käsitteestä käytettiin tietokantahakujen yhteydessä seuraavia käännöksiä: 'interprofessional', 'crossprofessional', 'transprofessional' ja 'multiprofessional'. Lisäksi käytettiin suomenkielisiä hakusanoja, kuten esimerkiksi 'moniammatillinen' ja 'moniammatillinen yhteistyö'. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon diakonia- ja perhetyön käsitteen kohdalla taas käytettiin muun muassa hakusanoja 'diakonia', 'diakoniatyö', 'kirkko' ja 'perhetyö'. Perhevalmennuksesta puolestaan haettiin tietoja esimerkiksi hakusanoilla 'perhevalmennus', 'neuvola', 'valmennus' ja 'synnytysvalmennus'. Turun uuden perhevalmennusmallin käsitteestä tietoa haettiin muun muassa sanoilla 'Turku' ja 'perhevalmennus'. Aiempaa tutkimustietoa ja hankkeita aiheeseen liittyen etsittiin esimerkiksi hakusanoilla 'seurakunta', 'moniammatillinen' ja 'perhevalmennus'. Valituksi tulleet lähteet ovat sekä elektronista aineistoa että Turun ammattikorkeakoulun, Turun yliopiston ja Turun kaupunginkirjastosta saatavissa ollutta kirjallisuutta.

Opinnäytetyön tutkimusmetodiksi valittiin laadullinen tutkimus, koska opinnäytetyö pohjautuu seurakuntien työntekijöiden henkilökohtaisiin kokemuksiin perhevalmennusmallin pilotoinnista. Laadullinen tutkimus on siinäkin mielessä sopiva, että opinnäytetyön kohderyhmän tiedettiin olevan pieni. Aiemmin oli myös jo keskusteltu opinnäytetyön ohjaajan kanssa, että opinnäytetyö olisi parhaiten toteutettavissa kvalitatiivisesti.

5.2 Laadullinen tutkimus tutkimusmetodina

Laadullisella eli kvalitatiivisella tutkimuksella tarkoitetaan joukkoa erilaisia tulkinnallisia tutkimuskäytäntöjä. Laadullista tutkimusta on haastavaa määritellä selkeästi, koska laadullisella tutkimuksella ei ole teoriaa, paradigmaa, eikä metodeja, jotka olisivat täysin sen omaa. Laadullinen tutkimusote perustuu eksistentiaalis-fenomenologishermeneuttiseen tieteenfilosofiaan. Fenomenologia on filosofian haara, joka on kiinnostunut ilmiöistä ja niiden tulkitsemisesta. (Metsämuuronen 2006, 207–216.) Laadullinen tutkimus

pohjautuu siihen, että ihminen saa parhaiten kuvattua tilanteita ja tunteita omin sanoin (Holloway & Wheeler 1996, 4).

Kun aloitetaan tekemään tutkimusta, on tärkeää muistaa, että tavoitteena on löytää ”totuus” tutkittavasta ilmiöstä. Oleellista ei ole se, päästäänkö lähemmäs totuutta laadullisella vai määrällisellä tutkimuksella. Laadullinen tutkimus perustuu pitkälti tutkijan intuitioon, tulkintaan, järkeilykykyyn sekä yhdistämis- ja luokittamisvalmiuksiin. Tällöin on siis monta erilaista tapaa tehdä päätelmiä samasta aineistoista. (Metsämuuronen 2006, 205–206.) Tutkijan asema laadullisessa tutkimuksessa on vapaampi kuin määrällisessä tutkimuksessa ja antaa mahdollisuuden joustavaan tutkimuksen suunnitteluun sekä toteutukseen (Eskola & Suoranta 1999, 20).

Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus on tulkitsevaa tai ymmärtävää. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään kuvaamaan, selittämään ja ymmärtämään ilmiöitä ja niiden välisiä suhteita tutkittavan näkökulmasta. Aineiston keräämisessä käytetään mm. haastatteluja ja havainnointia. (Paunonen & Vehviläinen-Julkunen 1998, 2.) Kvalitatiivisen tutkimuksen pääpiirteitä ovat mm. joustavuus, strukturoimattomuus, tulosten ainutlaatuisuus ja tutkijan ja osallistujan suhteen läheisyys (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2009, 56). Tulosten ainutlaatuisuus tulee erityisesti esille tässä opinnäytetyössä, sillä tulokset koskevat vain Turun alueen uutta perhevalmennusmallia, eivätkä ne ole suoraan siirrettävissä muihin ympäristöihin.

Laadullinen tutkimusote on erityisen hyvä silloin, kun ollaan kiinnostuneita tapahtumien yksityiskohtaisista rakenteista ja tietyissä tapahtumissa mukana olleiden toimijoiden merkitysrakenteista. Se on myös hyvä tutkimusote silloin, kun halutaan tutkia luonnollisia tilanteita tai tilanteita, joissa ei voida kontrolloida kaikkia vaikuttavia tekijöitä. Lisäksi laadullista tutkimusotetta on hyvä käyttää, kun halutaan saada tietoa tiettyihin tapahtumiin liittyvistä syy-seuraussuhteista. (Metsämuuronen 2006, 212.) Laadullinen tutkimus vaatii tekijältä empatiakykyä, sillä tutkijan tulee pystyä käsittelemään asioita haastateltavan osallistujan

näkökulmasta tuomatta omaa näkemystään esille (Holloway & Wheeler 1996, 4).

Laadullisen tutkimuksen keskeiset tutkimusmenetelmät ovat havainnoiminen, tekstianalyysi ja haastattelu. Laadullisessa tutkimuksessa havainnointi on perustavaa laatua olevaa tekniikkaa toisen kulttuurin ymmärtämisessä. Tekstianalyysiä taas käytetään ymmärtämään kulttuurin jäsenten käyttämiä kategorioita, ja haastattelu on avointen kysymysten esittämistä valituille henkilöille. (Metsämuuronen 2006, 212.) Tässä opinnäytetyössä on käytetty haastattelua tutkimusmenetelmänä.

5.3 Opinnäytetyön kohderyhmä ja aineiston keruu

Kohdejoukko tarkoittaa joukkoa, jonka jäsenillä on piirteitä tai asema, joka täyttää tutkimukseen osallistumisen hyväksymiskriteerit (Friedman, Furberg & DeMets 2010, 55). Kvalitatiivisessa haastattelututkimuksessa kohdejoukolla on tapana olla joko liian suuri tai liian pieni. Jos kohdejoukko on liian pieni, ei aineistosta voida testata ryhmien välisiä eroavaisuuksia tai tehdä tilastollisia yleistyksiä. Toisaalta taas tarvittavan kohdejoukon lukumäärä riippuu tutkimuksen tarkoituksesta. (Brinkmann & Kvale 2009, 129.)

Tämän opinnäytetyön kohdejoukko koostui uuden perhevalmennusmallin pilotointiin osallistuneiden seurakuntien työntekijöistä. Kriteereinä kohdejoukkoon hyväksymiseen oli se, että henkilö on ollut käytännössä mukana pilotoinnin toteuttamisessa ja hänellä on mahdollisuus osallistua haastatteluun kesän aikana. Pilotoinnissa olleiden henkilöiden nimet ja sähköpostiosoitteet saatiin Valmiina vanhemmuuteen – osaprojektin suunnittelijalta sähköpostitse. Alun perin haastattelukutsu lähetettiin kuudelle seurakunnan työntekijälle heti tutkimusluvan saannin jälkeen. Kolme heistä lopulta suostui haastatteluun, ja heidät luonnollisesti myös haastateltiin. Vaikka kohdejoukosta tutkimukseen osallistui vain 50 prosenttia, uskomme, että saatiin aineistoa kerättyä

tutkimuksen tarkoituksen kannalta riittävästi. Yhtenä perusteena tähän on se, että kaikista pilotointiin osallistuneista seurakunnista oli haastateltavana ainakin yksi pilotointiin osallistunut työntekijä.

Tietoinen suostumus tarkoittaa sitä, että tutkittavia informoidaan tutkimuksen tarkoituksesta ja pääpiirteittäin sen toteutuksesta sekä tutkimukseen osallistumiseen mahdollisesti liittyvistä riskeistä ja eduista. Tietoinen suostumus edellyttää myös, että tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista ja tutkimuksesta saa vetäytyä missä vaiheessa tahansa. (Brinkmann & Kvale 2009, 87.) Eettisyyden ja haastattelun onnistumisen vuoksi on suositeltavaa, että tiedonantajat tietävät etukäteen, mitä aihetta haastattelu koskee. Käytännössä tämä toteutuu kun haastatteluajasta ja -luvasta sovitaan. (Sarajärvi & Tuomi 2003, 75.)

Tässä opinnäytetyössä haastateltavien suostumuksen pyyntö aloitettiin lähettämällä heille sähköpostiviesti, jossa lyhyesti kerrottiin opinnäytetyöstä. Sähköpostin liitteenä oli saatekirje (Liite 2). Saatekirjeessä kerrotaan selkeästi opinnäytetyön tarkoitus ja taustat sekä haastattelun toteutus pääpiirteissään. Lisäksi kirjeessä mainitaan haastattelijoiden vaitiolovelvollisuudesta, haastatteluaineiston hävittämisestä, osallistumisen vapaaehtoisuudesta, opinnäytetyön aikataulusta ja julkaisusta sekä haastateltaviin seuraavan kerran tehtävästä yhteydenotosta. Mahdollisista tutkittaville aiheutuvista haitoista ei mainittu kirjeessä, sillä pohdinnan jälkeen haastattelusta ei arveltu olevan haastateltaville sen enempää haittaa kuin hyötyäkään. Ensimmäisen sähköpostin lähettämisen jälkeen tutkittaville annettiin aikaa pohtia osallistumisestaan pari päivää. Tämän jälkeen heille lähetettiin uusi sähköpostiviesti, jossa tiedusteltiin suostumusta haastatteluun. Suostumuksensa antaneille lähetettiin runsas ehdotelmalista sopivista haastatteluajoista, joista he valitsivat heille sopivimmat ajat. Kaikki yhteydenpito tapahtui sähköpostitse. Osa haastattelukutsun saaneista kieltäytyi haastattelusta kesälomiin ja kiireisiin vedoten, osa taas ei sähköpostissa olleesta pyynnöstä huolimatta ottanut yhteyttä haastattelijoihin lainkaan. Heille

lähetettiin sähköpostitse uusi suostumuksen tiedustelukysely. Tämän jälkeen tuli vielä yksi kieltäytyminen. Yhdeltä kutsutulta ei saatu vastausta lainkaan.

5.3.1 Haastattelu tutkimusmenetelmänä

Haastattelu on tutkimuksen tiedonkeruutapa, jossa henkilöiltä kysytään suullisesti heidän omia mielipiteitään tutkimuksen kohteesta (Hirsjärvi & Hurme 2001, 41). Se on tiedonkeruumenetelmänä kätevä, mikäli tutkitaan kokemuksia. Sillä voidaan saada kokoon hyvälaatuista materiaalia, jossa näkyy tutkittavien näkemys. (Johnson & Long 2006, 337.) Haastattelua tekevän tutkijan tehtävänä on välittää kuva haastateltavan käsityksistä, ajatuksista, tunteista ja kokemuksista (Hirsjärvi & Hurme 2001, 41). Toinen haastattelu etu on sen joustavuus (Tasker 2000, 119). Haastattelussa haastattelijalla on mahdollisuus toistaa kysymys, oikaista väärinkäsityksiä, selventää sanamuotoja ja käydä keskustelua tiedonantajan kanssa. Haastattelun eduksi voidaan laskea myös se, että suostumuksen annettuaan haastateltavat harvoin kieltäytyvät haastattelusta tai kieltävät haastattelunsa käytön tutkimusaineistona. Toisaalta taas haastattelun teko on aikaa vievä ja kallis tiedonkeruutapa. (Sarajärvi & Tuomi 2003, 75–76.)

Tämän opinnäytetyön aineiston keruutavaksi valittiin haastattelu, koska tarkoituksena oli nimenomaan tutkia henkilöiden kokemuksia. Haastattelu oli sopiva myös siksi, että pienen kohdejoukon vuoksi haluttiin varmistaa mahdollisimman hyvä tutkittavien osallistumisprosentti. Vaikka haastattelu on usein kallis ja aikaa vievä, oli se tässä tapauksessa melko halpa ja helppo tapa toteuttaa opinnäytetyön aineistonkeruu. Käytännössä yhden haastatteluun läpiviemiseen meni aikaa keskimäärin noin puoli tuntia. Tämän ja haastateltavien määrän pienuuden vuoksi aikaa haastattelujen toteuttamiseen ei mennyt kohtuuttomasti. Haastattelupaikatkin sijaitsivat pyörämatkan päässä ja nauhoitukseen käytettävä nauhuri saatiin lainaksi Turun

ammattikorkeakoululta. Ainoat kulut siis muodostuivat lähinnä haastattelussa käytettävien kysymyspapereiden tulostamisesta.

Erilaiset tutkimushaastattelut eroavat toisistaan strukturointiasteen eli sen perusteella, kuinka tarkkaan kysymykset on muotoiltu ja missä määrin haastattelijä jäsentää tilannetta (Hirsjärvi & Hurme, 43). Teemahaastattelu tarkoittaa puolistrukturoitua haastattelua (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2009, 97). Siinä haastattelun aihepiirit eli teemat on etukäteen määritelty, mutta kysymyksillä ei ole tarkkaa muotoa tai järjestystä (Eskola & Vastamäki 2001, 24). Haastattelussa edetään teemojen ja niihin liittyvien tarkentavien kysymysten varassa (Sarajärvi & Tuomi 2003, 77). Vastauksia kysymyksiin ei ole sidottu vastausvaihtoehtoihin, vaan haastateltavat voivat vastata omin sanoin (Hirsjärvi & Hurme, 47). Teemahaastattelua on käytetty runsaasti aineistojen keruuseen hoitotieteessä (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2009, 97). Tämän opinnäytetyön haastattelumenetelmäksi valittiin teemahaastattelu, jotta seurakuntien työntekijöiden kokemukset saataisiin mahdollisimman hyvin ja laajasti esille. Liian strukturoitu ja kapea-alainen lähestyminen olisi voinut jättää aineiston ulkopuolelle osan kokemuksista.

Teemahaastattelussa käytetyt teemat perustuvat tutkittavasta ilmiöstä jo tiedettyyn eli tutkimuksen viitekehukseen (Sarajärvi & Tuomi 2003, 77). Usein myös teemoja muokataan intuition perusteella. Hyvässä tutkimuksessa teemat muodostetaan muun muassa luovan ideoinnin, aihepiirin tuntemuksen ja aikaisempien tutkimusten perusteella. Teemarungon voi ajatella sisältävän kahdentasoisia teemoja. Ylemmällä tasolla ovat laajat teemat eli lähinnä aihepiirit, joista on tarkoitus keskustella. Alemmalla tasolla on teemaa tarkentavia apukysymyksiä, joita voi käyttää, mikäli aiemmat kysymykset eivät ole tuottaneet vastausta. (Eskola & Vastamäki 2001, 33–36.) Tämän opinnäytetyön teemat ja apukysymykset muodostettiin pääosin Marttilan ja Pullisen (2010) ennen pilotointia tekemän opinnäytetyön tulosten pohjalta. Lisäksi teemojen teossa käytettiin jonkin verran tämän opinnäytetyön tekijöiden omaa intuitiota. Tämä oli perusteltua, koska opinnäytetyön tekijät olivat tutustuneet huolella työn taustalla oleviin hankkeisiin (Kymppi-hanke ja Valmiina

vanhemmuuteen - hanke) ja muuhun teoriatietoon. Muodostetuista teemoista ja apukysymyksistä muodostettiin kirjallinen teemahaastattelurunko (Liite 3). Teemahaastattelurungossa on neljä teemaa, ja jokaiselle teemalle kahdesta neljään apukysymystä. Haastattelut toteutettiin teemahaastattelurunkoa apuna käyttäen niin, että vain teemat kerrottiin automaattisesti. Apukysymyksiä käytettiin siten, että ne nostettiin esille, mikäli haastateltava ei puheessaan muuten tullut käsitelleeksi apukysymyksiin liittyviä asioita.

Useimmiten sekä haastateltavia että haastattelijoita on haastattelutilanteissa yksi. Toisaalta taas hyvän yhteistyön omaavat kaksi haastattelijaa tavallisesti saavat aikaan enemmän tietoa ja ymmärrystä tuottavan haastattelun kuin yksinään tehdyt haastattelut. (Trost 2005, 46.) Kerralla haastateltavien määrän pitäminen yhdessä on usein aloittelevalle tutkijalle helpompi tapa toteuttaa haastattelu kuin muut haastattelumuodot, kuten esimerkiksi ryhmähaastattelut (Hirsjärvi & Hurme 2001, 61). Haastattelupaikka on olennainen haastattelun onnistumisen kannalta (Eskola & Vastamäki 2001, 27). Haastatteluympäristön tulee olla mahdollisimman häiriötön. On tärkeää, että haastattelutilanne on rauhallinen ja muita virikkeitä ei ole paljon, jotta haastateltava pystyy keskittymään itse haastatteluun kunnolla. Haastateltavan epävarmuus on haastatteluun haittaava tekijä, joten haastattelu kannattaa tehdä haastateltavalle tutussa ympäristössä. (Trost 2005, 44–45.)

Tämän opinnäytetyön haastattelut toteutettiin siten, että haastattelijoita oli kaksi ja tutkittavia yksi. Tähän päädyttiin siksi, että haastattelijat olivat kokemattomia. Lisäksi kahden haastattelijan käyttöä puolsi tarve saada yhdestä haastattelusta mahdollisimman paljon aineistoa, koska haastateltavia oli vain kolme. Opinnäytetyön tekijät myös olivat sitä mieltä, että haastattelut on parempi tehdä ryhmähaastattelun sijasta yksittäin, jotta saataisiin aidosti esiin kunkin haastateltavan oma kokemus pilotoinnista. Haastattelut tapahtuivat seurakuntien työntekijöiden työpaikoilla eli seurakuntien tiloissa, kuten esimerkiksi haastateltavien toimistoissa tai seurakunnan tyhjillään olevissa juhlatiloissa. Työpaikat koettiin sopiviksi haastatteluympäristöiksi, koska ne

olivat tuttuja haastateltaville. Ne myös osoittautuivat käytännössä hyvin rauhallisiksi ja häiriömättömiksi ympäristöiksi toteuttaa haastattelut.

Haastattelutilanteessa on otettava huomioon eleet, ilmeet ja asennot, sillä ne ovat olennainen osa kommunikaatiota. Esimerkiksi nyökkäys osoittaa haastateltavalle, että häntä kuunnellaan ja hänen sanomaansa ymmärretään. Yleensä haastattelijalta vaaditaan oman osuuden minimoimista eli hänen tulisi olla puolueeton eikä hän saisi esittää omia mielipiteitään, heittäytyä väittelyyn tai hämmästellä mitään. Haastattelijan on kuitenkin osoitettava käyttäytymisellään, että hän on kiinnostunut tehtävästään ja uskoo sen tärkeäksi. Haastattelijalla ei saa ottaa liiaksi auktoriteetin asemaa, vaan tilanteen tulisi olla keskustelunomainen ja vapautunut. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 96–97, 119–120.)

Tässä opinnäytetyössä haastattelut pyrittiin toteuttamaan mahdollisimman samalla tavalla eri haastattelukerroilla. Kuitenkin haastateltavan persoonallisuus määräsi osaltaan sen, miten haastattelu lopulta toteutui. Haastattelijat pyrkivät välttämään kommentoimista, mutta tutkittavien puheeseen reagoitiin elein (esimerkiksi katsekontakti ja nyökkäily) sekä pienin tukisanoin (kuten 'niin' tai 'aivan'). Kysymysten asettelussa pyrittiin olemaan selkeitä, mutta välttämään turhaa ammattikieltä ja puheen jäykkyyttä. Tunnelma haastattelussa oli haastattelijoiden näkemyksen mukaan avoin ja vapautunut.

Tavallisin tapa haastattelun tallentamiseen on sen nauhoittaminen ääninauhurille. Nauhurin käyttö antaa haastattelijalle enemmän vapautta keskittyä aiheeseen ja haastattelun dynamiikkaan. (Brinkmann & Kvale 2009, 194.) Opinnäytetyössä kaikki haastattelut nauhoitettiin kokonaisuudessaan alusta loppuun. Haastattelutilanteissa toinen haastattelijajoista oli vastuussa nauhurista.

5.4 Aineiston analyysi

Sisällönanalyysi on laadullisen tutkimuksen perusprosessi. Se on menetelmä, jolla analysoidaan kirjoitettua ja suullista kommunikaatiota. Sisällönanalyysin avulla asioiden ja tapahtumien merkityksiä, seurauksia ja yhteyksiä voidaan tarkastella. Sisällönanalyysissa kerätty aineisto tiivistetään niin, että tutkittavaa ilmiötä voidaan lyhyesti ja yleistävästi kuvata. Olennaista sisällönanalyysissa on tutkimusaineiston samanlaisuuksien ja eroavaisuuksien erottelu. (Latvala & Vanhanen-Nuutinen 2003, 21–23.) Analyysin tuloksena syntyy käsitteitä tai kategorioita, jotka kuvaavat tutkittavaa ilmiötä (Elo & Kyngäs 2008, 108). Sisällönanalyysi voidaan tehdä kahdella eri tavalla: induktiivisesti tai deduktiivisesti (Graneheim & Lundman 2008, 160). Jos tutkittavasta ilmiöstä ei ole paljon aiempaa tutkimustietoa, suositellaan induktiivista lähestymistapaa (Elo & Kyngäs 2008, 109). Induktiivinen lähestymistapa tarkoittaa esimerkiksi ihmisen kokemuksiin perustuvan tekstin analysointia ennakkoluulottomasti (Graneheim & Lundman 2008, 160). Siinä yksittäisistä esimerkeistä päädytään laajempiin ja yleistävimpiin ilmaisuihin (Elo & Kyngäs 2008, 109). Induktiivisen aineiston sisällönanalyysi voidaan karkeasti jakaa seuraaviin vaiheisiin: aineiston pelkistäminen, aineiston ryhmittely sekä teoreettisten käsitteiden luominen (Sarajärvi & Tuomi 2003, 110–111). Jaottelusta huolimatta aineiston analysoimiseen sisällönanalyysissa ei ole olemassa tarkkoja sääntöjä (Elo & Kyngäs 2008, 109). Analyysiprosessin vaiheet voivat esimerkiksi tapahtua samanaikaisesti (Latvala & Vanhanen-Nuutinen 2003, 24).

Ennen varsinaista analyysia aineisto litteroidaan eli kirjoitetaan puhtaaksi sanasta sanaan. Purkaminen voidaan tehdä koko haastatteludialogista tai valikoiden eli esimerkiksi vain haastateltavan puheesta. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 138.) Litteroinnin yhteydessä tulee päättää analysoiko vain ilmeisen aineiston vai lisäksi myös piilevän aineiston, kuten huokaukset, hiljaiset hetket tai ilmeet ja eleet. Lisäksi tulee valita analyysiyksikkö. Yksiköksi voi valita, riippuen tutkimusongelmista, esimerkiksi yksittäisen kirjaimen, sanan, lauseen tai teeman. (Elo & Kyngäs 2008, 109.) Tässä opinnäytetyössä haastatteluaineisto purettiin siten, että vain ilmeinen aineisto otettiin huomioon ja ainoastaan haastateltavien puhe litterointiin. Litterointityö jaettiin kahden henkilön kesken ajan säästämiseksi. Haastattelut analysoitiin teemojen

mukaan. Teemoihin sopivia vastuksia etsittiin koko aineistosta, sillä haastateltavat käsittelivät muiden teemojen aiheita vastatessaan toisen teeman kysymyksiin. Analyysiyksiköitä oli siis neljä neljän eri teeman mukaisesti. Teemoja olivat seurakuntien odotusten täytyminen uuden perhevalmennuksen suhteen, seurakuntien kokemuksia moniammatillisesta yhteistyöstä pilotoinnin aikana, seurakuntien toiminnan näkyvyyden kehittyminen sekä moniammatillisen yhteistyön jatkuminen. Haastattelusta tehdyistä litteroinneista etsittiin siis näihin teemoihin sopivaa sisältöä.

Aineiston purun jälkeen osa aineiston sisällöstä on tuttua itse haastattelutilanteen ja purkamisvaiheen myötä. Kuitenkin aineisto tulisi lukea kokonaisuutena useaan kertaan, sillä analysoinnin onnistuminen riippuu osaksi myös siitä, kuinka tutuksi aineisto on tullut. Aineiston lukeminen lisää ymmärrystä analyysin tekoon. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 143.) Tässä opinnäytetyössä kumpikin kahdesta työn tekijästä oli mukana kaikissa tehdyissä haastatteluissa, joten aineisto oli tuttua molemmille jo ennen sen saattamista kirjalliseen muotoon. Lisäksi kumpikin kahdesta työn tekijästä luki aineiston kokonaisuudessaan useampaan kertaan ensin itsekseen, jotta molemmat saivat muodostaa oman käsityksensä sen sisällöstä. Näin varsinaiseen aineiston analyysin tekoon lähdettiin kahdesta, hieman toisistaan eroavasta näkökulmasta.

Aineistoon tutustumisen jälkeen on vuorossa aineiston pelkistäminen, joka tarkoittaa sitä, että aineistolle esitetään tutkimustehtävän mukaisia kysymyksiä (Elo & Kyngäs 2008, 28). Aineisto käydään läpi, ja siitä erotetaan ja merkitään ne asiat, jotka ovat tutkimuksen kannalta kiinnostavia ja olennaisia (Sarajärvi & Tuomi 2003, 94). Aineiston analyysin teon yhteydessä usein nousee esiin kiinnostavia seikkoja, jotka eivät ole merkityksellisiä juuri kyseisen tutkimuksen kohdalla (Elo & Kyngäs 2008, 113). Pelkistämisen tarkoituksena on myös karsia tutkimuksen kannalta epäolennainen pois (Sarajärvi & Tuomi 2003, 111). Aineiston pelkistämistä ohjaavat tutkimusongelmat eli aineistosta etsitään ongelmia kuvaavia ilmaisuja, jotka alleviivataan erivärisillä kynillä (Sarajärvi & Tuomi 2003, 111–112). Tässä opinnäytetyössä pelkistäminen tapahtui

teemoittain. Tutkimusongelmiin sopivia ilmaisuja etsittiin litteroinneista ja ne alleviivattiin erivärisin kynin. Vain tutkimusongelmiin liittyvät vastaukset huomioitiin ja muu jätettiin pois, eli pelkistämistä ohjasivat tutkimusongelmat. Molemmat opinnäytetyön tekijät tekivät ensin itsenäisesti oman alustavan pelkistämisen, jonka jälkeen pelkistäminen käytiin vielä yhdessä läpi. Näin löydettiin kohdat, jotka sopivat teemoihin kaikkein parhaiten ja olivat olennaisimmat tulosten kannalta.

Aineiston pelkistämisen jälkeen on vuorossa sen ryhmittely. Ryhmittelyssä on tarkoitus etsiä pelkistettyjen ilmaisujen erilaisuuksia ja yhtäläisyyksiä. Alleviivatuista ilmaisuista samaa tarkoittavat yhdistetään samaksi luokaksi, jolle annetaan sen sisältöä kuvaava nimi. (Latvala & Vanhanen-Nuutinen 2003, 28.) Aluksi ryhmittely voidaan tehdä melko vapaasti (Elo & Kyngäs 2008, 111). Vapaan ryhmittelyn jälkeen siirrytään aineiston teoreettisten käsitteiden luomiseen. Siinä luokittelujen yhdistämistä jatketaan niin kauan, kuin se aineiston sisällön kannalta on mahdollista. (Sarajärvi & Tuomi 2003, 114.)

Tämän opinnäytetyön kohdalla ryhmittelyn aloitettiin käytännössä jo pelkistämisen kanssa limittäin, sillä litteroinnista löytyneiden ilmaisujen alleviivauksen yhteydessä merkattiin myös sivun reunaan ilmaisuja kuvaavia otsikoita. Tämän jälkeen ryhmittelyssä edettiin haastattelu kerrallaan. Jokaiselle haastattelulle varattiin tyhjä paperi, johon alettiin teemoittain kirjoittaa ylös yksittäisiä sanoja tai lyhyitä lauseita, jotka kuvasivat haastateltavien ilmaisuja mahdollisimman hyvin jokaisen teemaan liittyen. Ryhmittely pohjautui aiemmin pelkistämisessä alleviivattuihin ilmaisiin sekä sivun reunaan kirjoitettuihin otsikoihin. Ilmaisuja ja aiemmin keksittyjä otsikoita ei kirjoitettu sanatarkasti vaan niitä muokattiin yhteen tai muutamaaan sanaan. Alleviivatut alkuperäisilmaukset käytiin kuitenkin tässä yhteydessä vielä läpi useampaan kertaan tarkasti, ja aineistosta etsittiin lisää samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia kuvaavia käsitteitä. Kaikki siihen mennessä löydetyt käsitteet yhdistettiin, ja niille nimettiin sisältöä kuvaava käsite. Kun jokaisesta haastattelusta oli tehty samanlainen paperi, yhdistettiin jokaisen haastattelun keskeiset tulokset teema kerrallaan. Käsitteleminen aloitettiin ensimmäisestä

teemasta ja jatkettiin järjestyksessä. Samalla etsittiin teemoihin keskeisiä tuloksia. Keskeisistä tuloksista muodostettiin yläkäsitteet, ja muut tulokset jaettiin niille sopivan yläkäsitteen alle. Aineisto analysoitiin siis analyysiesimerkin mukaisesti (Liite 4).

6 OPINNÄYTETYÖN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Tutkimuksen suorittaminen hyvän tieteellisen käytännön sanelemalla tavalla on edellytyksenä tutkimuksen luotettavuudelle, tulosten uskottavuudelle ja eettiselle hyväksyttävyydelle. Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu muun muassa tutkimuksen yksityiskohtainen suunnittelu, toteutus ja raportointi. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2010, 3.) Se millä aikataululla tutkimus on toteutettu, eli tutkimuksen kesto, vaikuttaa tutkimuksen luotettavuuteen (Sarajärvi & Tuomi 2003, 138). Luotettavuutta vahvistaa tutkimuksen tekijän riittävä tutustuminen tutkittavaan ilmiöön (Juvakka & Kylmä 2007, 128).

Tätä opinnäytetyötä varten tehtiin, ennen varsinaisen opinnäytetyön aloitusta, kattava opinnäytetyösuunnitelma, jonka arvioi ohjaava opettaja ja vertaisopponentit. Arvioinnin perusteella puutteelliset kohdat täydennettiin ja muokattiin, jolloin suunnitelman ja sen myötä opinnäytetyön luotettavuus ja eettinen kestävyys parantuivat. Vaikka opinnäytetyö tehtiin tavanomaista nopeammalla aikataululla, oli huolelliseen toteutukseen riittävästi aikaa, ja toisaalta taas syventyminen aiheeseen oli tiiviimpää ja parempaa, koska työn teossa ei ollut pitkiä taukoja. Aiheen parempaa ymmärtämistä on edesauttanut opinnäytetyön tekijöiden kattava perehtyminen työn taustalla oleviin hankkeisiin, keskeisiin käsitteisiin ja muuhun aiheeseen liittyvään teorian tietoon.

Aineistonkeruu on myös luotettavuuden kannalta tärkeä seikka. Menetelmä, tekniikka ja aineiston keräämiseen liittyvät erityispiirteet (esimerkiksi tutkija haastatteli kaikki tiedonantajat yksinään) ovat osana luotettavuuden arviointia. (Sarajärvi & Tuomi 2003, 135.) Tutkimuksen luotettavuus paranee, mikäli haastattelussa ei ole käytetty liian suppeita kysymyksiä, koska silloin tutkittavien omat näkemykset tulevat parhaiten esille (Paunonen & Vehviläinen-Julkunen 1998, 217). Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2010, 3) mukaan tutkimuksen suorittajan tulee lisäksi noudattaa yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta tutkimustyössä, tulosten tallentamisessa ja esittämisessä sekä tutkimuksen ja

sen tulosten arvioinnissa. Tätä opinnäytetyötä on ollut tekemässä kaksi henkilöä, ja vaikka osin työtehtäviä on jaettu, on yksin tehdyt osuudet käyty vielä huolellisesti yhdessä läpi, jolloin virheiden mahdollisuus on vähentynyt. Haastattelukysymykset on yritetty muotoilla mahdollisimman neutraaleiksi ja alakysymyksiä on tehty jokaisen teeman kohdalle vain muutama, jotta kysymykset eivät muodostu liian suppeiksi.

Lisäksi hyvään tieteelliseen käytäntöön sisältyy avoimuus tutkimuksen tuloksia julkaistaessa, muiden tutkijoiden saavutusten ja työn kunnioitus ja arvostus sekä tutkimuksen kannalta merkityksellisten sidonnaisuuksien ilmoittaminen tutkimukseen osallistuville. Sidonnaisuudet, kuten rahoitus, tulisi myös raportoida tutkimuksen tuloksia julkaistaessa. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2010, 3.) Jotta tämä opinnäytetyö noudattaa hyvän tieteellisen käytännön mukaisia normeja, kerrotaan sen raportoinnissa opinnäytetyön kustannusten kattajat, opinnäytetyön lähtökohdat sekä seikkaperäisesti ja selkeästi työn empiirinen toteutus ja tulokset teemoittain. Muiden tutkijoiden saavutusten ja työn kunnioitus on varmistettu merkkamalla lähdemerkinnät huolellisesti ja tunnollisesti sekä käsittelemällä työssä aiheesta aiemmin saatua tutkimustietoa ja aiheeseen liittyviä hankkeita.

Hyvän tieteellisen käytännön lisäksi tärkeää työn eettisyyden kannalta on osallistujien tekemä tietoinen suostumus. Tietoinen suostumus tarkoittaa sitä, että tutkittavaa informoidaan tutkimuksen tarkoituksesta, tutkimuksen teosta kokonaisuudessaan sekä tutkimuksen riskeistä ja mahdollisista seurauksista tutkittavalle itselleen. Lisäksi tietoiseen suostumukseen sisältyy, että tutkimukseen osallistutaan vapaaehtoisesti. (Brinkmann & Kvale 2009, 87.) Tutkimuksesta saa kieltäytyä, sen saa keskeyttää milloin tahansa tutkimuksen aikana ja itseään koskevan aineiston käytön tutkimusaineistona saa kieltää myös jälkikäteen (Sarajärvi & Tuomi 2003, 128). Tutkimukseen osallistujalle voi olla vaikeaa vetäytyä tutkimuksesta kerran siihen suostuttuaan. Tämän vuoksi tutkijoiden tulee olla herkkiä tunnistamaan osallistujan mahdollinen haluttomuus osallistua tutkimukseen, ja tarpeen vaatiessa sallia hänen kieltäytyä. (Ford & Reutter 1990, 188.) Tämän opinnäytetyön osallistujille lähetettiin saatekirje (Liite

2), jossa kerrotaan työn tarkoituksesta, taustoista, haastattelun toteutuksesta sekä osallistumisen vapaaehtoisuudesta ja mahdollisuudesta keskeyttää osallistuminen ilman erillistä perustetta.

Tärkeä eettisyyteen ja luotettavuuteen liittyvä asia tutkimuksen teossa on myös salassapitovelvollisuus (Johnson & Long 2006, 31). Tutkimuksen yhteydessä saatuja tietoja ei saa luovuttaa ulkopuolisille eikä tietoja saa käyttää muuhun kuin luvattuun tarkoitukseen (Sarajärvi & Tuomi 2003, 128–129). Hyvän tieteellisen käytännön mukaan aineiston säilyttämistä koskevat kysymykset on oltava määritelty kaikkien osapuolten hyväksymällä tavalla ennen tutkimuksen aloittamista (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2010, 3). Tämän opinnäytetyön haastattelumateriaali oli vain kahden työtä tekevän henkilön hallussa ja sitä käytettiin vain saatekirjeessä (Liite 2) mainittuun tarkoitukseen. Haastatteluaineiston hävittämisestä kerrottiin saatekirjeessä, ja aineisto hävitettiin analysoinnin jälkeen huolellisesti.

Opinnäytetyön eettisyyden kannalta on myös tärkeää, että tutkija ei riko tutkittavan yksityisyyden suojaa (Trost 2005, 107). Osallistujien on jäätävä nimettömiksi, elleivät he ole antaneet lupaa identiteettinsä paljastamiseen (Sarajärvi & Tuomi 2003, 129). Esimerkiksi on varottava käyttämästä liian suoria lainauksia tutkittavan puhekielestä, jotta tutkittavan läheiset ja tutut eivät tunnista häntä lainauksen perusteella. Tällaisessa tilanteessa puhekielisen sitaatin voi kääntää kirjakielelle tuloksia raportoitaessa. (Trost 2005, 107–109.) Tässä opinnäytetyössä osallistujien anonymiteetin varmistamiseksi haastatteluaineistosta poimitut suorat sitaatit käännettiin kirjakielelle. Lisäksi suostumuksen tiedusteluun käytetyt sähköpostiviestit lähetettiin suojatulta tietokoneasemalta ja luotettavasta sähköpostiosoitteesta tietosuojan parantamiseksi.

Laadullisessa tutkimuksessa tulisi erottaa toisistaan havaintojen luotettavuus ja toisaalta niiden puolueettomuus. Puolueettomuus nousee kysymykseksi esimerkiksi siinä, pyrkiikö tutkija ymmärtämään haastateltavaa itseään vai suodattuuko kertomus tutkijan oman kehyksen läpi. Jos kertomus suodattuu

tutkijan oman kehyksen läpi, voi tulkintaan tai havainnointiin vaikuttaa esimerkiksi sukupuoli, ikä, uskonto, poliittinen asenne ja kansalaisuus. Periaatteessa laadullisessa tutkimuksessa myönnetään, että näin tapahtuu, koska haastattelija on tutkimusasetelman luoja ja tulkitsija. (Sarajärvi & Tuomi 2003, 130–133.)

Opinnäytetyön tekijöillä on neutraali suhtautuminen kirkkoa ja seurakuntaa kohtaan, joten siinä mielessä ennakoasenteet eivät vaikuttaneet suuremmin työn tekoon ja aineiston analysointiin. Vaikka haastateltavat olivat jonkin verran erilaisia henkilöitä keskenään, haastattelijat pyrkivät käyttäytymään ja suhtautumaan kaikkia haastateltavia kohtaan samalla tavalla. Toisaalta taas opinnäytetyön tekijät ovat keskenään melko samanlaisia esimerkiksi poliittiselta asenteeltaan, iältään ja ajatuksiltaan sekä samassa elämäntilanteessa, joten työssä on luultavasti jonkin verran kapea-alainen näkökulma huolimatta siitä, että opinnäytetyön tekijöitä oli kaksi.

Tutkimusmenetelmien luotettavuutta käsitellään yleensä validiteetin (tutkimuksessa on tutkittu sitä, mitä on luvattukin tutkia) ja reliabiliteetin (tutkimustulosten toistettavuus) käsittein (Sarajärvi & Tuomi 2003, 133). Tässä opinnäytetyössä onnistuttiin tutkimaan sitä, mitä oli tarkoituskin tutkia. Tämän opinnäytetyön tulosten toistettavuutta rajaa se, että opinnäytetyössä oli haastateltavana vain kolme henkilöä ja tämä opinnäytetyö käsittelee pienellä alueella pilotoitua perhevalmennusmallia.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa ei ole olemassa yksiselitteisiä ohjeita. Seuraavat asiat tulisi kuitenkin pitää mielessä: tutkimuksen kohde ja tarkoitus eli mitä tutkitaan ja miksi tutkitaan sekä miksi tutkimus on tärkeä, ja mitä olettamia tutkimusta kohtaan on ja ovatko olettamukset muuttuneet tutkimuksen teon myötä. Myös tutkimuksen tiedonantajilla on vaikutus: millä perusteella tiedonantajat valittiin, miten heihin otettiin yhteyttä, montako henkilöä tutkimukseen osallistui ja niin edelleen. (Sarajärvi & Tuomi 2003, 135–138.) Alkuperäinen tutkimuksen tarpeellisuuden arviointi tapahtui muiden toimijoiden puolesta, sillä opinnäytetyön aihetta tarjottiin valmiina opinnäytetyön tekijöille. Työn tekijät kuitenkin pohtivat aihetta

ennen työn aloittamista, ja kokivat, että perhevalmennuksen kehittäminen on tärkeä osa perheiden hyvinvoinnin lisäämistä nyky-yhteiskunnassa. Aihe sinänsä oli jonkin verran tullut tutuksi opinnäytetyön tekijöille jo opiskelujen myötä. Sen perusteella lähtökohtaiset oletukset työn tuloksista olivat, että seurakunnilla on melko positiivinen suhtautuminen perhevalmennusmallin pilotointiin. Kuitenkaan mitään kovin suuria tai konkreettisia oletuksia ei opinnäytetyön tekijöillä ollut. Näin ollen lähtökohtaiset oletukset ja tutkimustulokset vastasivat toisiaan kohtuullisen hyvin.

Tulosten perusteella seurakuntien kokemukset Turun uudistetun perhevalmennuksen pilotoinnista olivat siis oletusten mukaisesti pääasiallisesti positiivisia. Opinnäytetyön tekijöillä ajatukset selkenivät jonkin verran sitä myötä, kun aihepiiri tuli tutummaksi ja opinnäytetyö eteni. Kuitenkaan mitään suurta muutosta ei oletustenkaan saralla tapahtunut. Kohdejoukko tähän opinnäytetyöhön valittiin pilotointiin osallistuneista seurakuntien työntekijöistä. Kriteerit valintaan olivat selkeät: osallistuminen pilotoinnin käytännön toteutukseen ja mahdollisuus osallistua haastatteluun kesän aikana (esimerkiksi eri syistä pidemmällä lomalla oleville työntekijöille ei lähetetty haastattelukutsua).

Kvalitatiivisen tutkimuksen lähtökohtana on tutkijan avoin subjektiviteetti ja sen myöntäminen, että tutkija on tutkimuksen keskeinen tutkimusväline. Laadullisessa tutkimuksessa pääasiallisin luotettavuuden kriteeri on tutkija itse ja luotettavuuden arviointi koskee siis koko tutkimusprosessia. Tämän vuoksi laadullisen tutkimuksen tutkimusraportit ovat yleensä henkilökohtaisempia, omaa pohdintaa sisältävämpiä kuin määrällisessä tutkimuksessa. (Eskola & Suoranta 1999, 211–212.) Tämän opinnäytetyön luotettavuuteen vaikuttaa se, että opinnäytetyön tekijöillä ei ole juurikaan aiempaa kokemusta tutkimuksen teosta. Opinnäytetyön teossa on kuitenkin pyritty mahdollisimman huolelliseen ja tunnolliseen työskentelyyn. Lisäksi opinnäytetyön teossa on ollut alusta loppuun asti mukana kokenut ohjaaja valvomassa työn asianmukaista toteutumista.

7 TULOKSET

Tulokset ovat käsitelty teemoittain. Jokaisen teeman tuloksista on tehty käsitekartta (Liite 5).

7.1 Seurakuntien odotusten täyttyminen uudistetun perhevalmennuksen suhteen (teema 1)

Tässä teemassa pyrittiin kartoittamaan seurakuntien odotusten täyttymistä, ja seurakuntien kokemuksia roolien toteutumisesta seurakuntien ja muiden yhteistyökumppaneiden välillä. Tulokset tässä teemassa olivat kaikkein ristiriitaisimmat. Osa seurakunnista koki odotustensa täyttyneen sekä roolijakojen että kokonaisuuden kannalta. Myös roolijako koettiin selkeäksi ja lisäksi koettiin, että kaikki yhteistyötahot osallistuivat tekemiseen.

Joo, että kyllä nämä roolit ovat minun mielestäni tosi hyvin niin kuin menneet... että kyllä me olemme kaikki toimineet meidän tässä neuvolassa todella hyvin yhteen.

...minun mielestäni todella hyvin kyllä nuo odotukset ovat niin kuin toteutuneet..

Toisaalta taas osalla seurakunnista oli kokemus, että yhteistyö oli vähäisempää kuin oli odotettu. Myös roolien koettiin olevan erilaiset kuin odotettiin. Seurakunnilla koettiin olevan aiottua suurempi rooli, kun taas neuvolan rooli koettiin odotettua pienemmäksi. Lisäksi seurakunnan rooliin koettiin sisältyvän paikallisseurakunnalle kuulumattomia työtehtäviä.

...mutta tuota noin se kokonaisvastuu on ollut niin kuin meillä tavallaan.. että minä niin kuin odotin, että se olisi ollut enemmän sellainen yhteistyökuvio...

No ehkä minä olisin niin kuin odottanut enemmän niin kuin aloitteita meidän niin kuin neuvolasta päin...

Osa meidän omista työntekijöistä vähän niin kuin katsoi, että eihän esimerkiksi yksi ilta, joka on niin kuin parisuhdeilta. No, eihän se nyt niin kuin kuulu oikeastaan paikallisseurakunnille, vaan meillä on Perheasian neuvottelukeskus...

7.2 Seurakuntien kokemuksia moniammatillisesta yhteistyöstä pilotoinnin aikana (teema 2)

Tämän teeman aiheena oli kartoittaa mitä moniammatillinen yhteistyö pilotoinnin aikana on sisältänyt, mitä seurakunta kokee saaneensa ja antaneensa yhteistyölle ja minkälaista palautetta seurakunta on saanut yhteistyöstä. Tämän teeman kohdalla oli yhteneviä mielipiteitä runsaasti, mutta luonnollisesti eriäviäkin mielipiteitä löytyi. Tämä teema muodostui kaikkein laajimmaksi teemaksi. Aineistoa itse perhevalmennuskertojen toteutuksesta ei kertynyt paljoakaan, mutta suunnitteluvaiheesta ja yhteistyön alkamisesta saatiin melko runsaasti tietoa.

Aineistosta kävi ilmi, että suunnittelu oli toteutettu kokoontumalla yhteistyötahojen kanssa yhteisiin palavereihin. Pääosin suunnittelun koettiin onnistuneen hyvin, mutta hankaluksiakin oli ollut ja aikaa suunnitteluun oli mennyt paljon. Uusi perhevalmennusmalli oli kaikille uusi asia, joten sopeutuminen yhteistyöhön vei aikansa.

...suunnitteluvaiheen teimme todella hyvin, että silloin me näimme aina niin kuin tämä koko ryhmä, eli sitten niin kuin neuvolasta, MLL:sta ja meiltä... eli me kaikki kolme olimme aina mukana ja suunnittelimme sen niin kuin todella tarkkaan...

...alkuun oli sellainen olo, että seurakunta on itsestäänselvyys, annettiin päivämääriä, että "tollintollintolloin", ja sitten kun ne eivät käyneetkään meille, niin siinä tuli vähän sellaista kitkaa.

..no se oli heillekin aika uusi asia tämä perhevalmennus tavallaan sitten... useammille heistä...

Meillä on oikeastaan hyvin pehminnyt työyhteisö siihen pilottiin...

Seurakunnat kokivat, että vastuu kokonaisuudessaan perhevalmennuskertojen toteutuksesta jakautui kaikille yhteistyökumppaneille. Kuitenkin yhteistyötahot saivat toteuttaa itseään melko vapaasti. Yhteistyökumppaneiden persoonilla oli onnistumisen kannalta ollut suuri merkitys, mutta toisaalta taas resurssipula aiheutti ongelmia. Töitä koettiin olevan enemmän kuin niitä ehtii tekemään.

...ryhmä on toiminut todella hyvin, mutta se johtuu myös persoonista, että se ei johdu siitä, että tämä on nyt joku... että MLL tai neuvola tai.. seurakunta, vaan se on meistä kolmesta persoonasta, jotka ovat tässä olleet... että miten niin kuin haluaa kokeilla uutta, ja miten niin kuin näkee sen tärkeyden ja... ja tarttuu siihen...

...siinä on tällainen ongelma... että se ei johdu niin kuin mistään henkilöistä... he ovat kovasti innostuneita kuitenkin, mutta heillä on vähän niin kuin liikaa siellä niin kuin töitä... että ei oikein resursseja ole tähän ollut...

...itseasiassa olisi tarjontaa enemmänkin, että tässä saisi niin kuin tehdä enemmänkin jos pystyisi..

...kuitenkin meillä on ollut vapaat kädet toteuttaa sitä, mitä teemme.

Seurakunnat kokivat antaneensa yhteistyölle työpanoksensa lisäksi tiloja ja tarjoiluja sekä ryhmänohjaustaitoja. Perheille seurakunnat antoivat aikaa keskustella sekä kasvatusneuvoja, joiden he kokivat olevan vaikeuksilta ennaltaehkäisevää työtä.

...tuo on sellainen kumminkin ajankohta, että silloin perheet miettivät, että mikä se kristillinen kasvatusta on ja... miten he saavat apua...

...se on ollut tässä minun vahvuus, että minä olen vetänyt noita ryhmiä niin paljon...

No konkreettisesti minä olen antanut työtunteja siihen... ehkä se on sitten se työpanos...

Ehkä me annamme tuota noin niin sellaisen mahdollisuuden sellaiseen keskusteluun vähän enempi mitä neuvolassa... kun on nämä meidän illat, mennään perheiden ehdoilla, meillä ei ole kiire.

Seurakuntien kokemuksena oli, että he saivat lisää ihmisiä mukaan toimintaansa ja perheiden suhtautuminen seurakuntaa kohtaan muuttui avoimemmaksi. Seurakunnat kokivat saaneensa hyvän mahdollisuuden ottaa kontaktia perheisiin ja tarjota heille palveluitaan. Perhevalmennuskerrat saivat aikaan myös henkilökohtaista hyvää mieltä. Lisäksi seurakunnat kokivat, että heidän toimintansa sisältö selkeytyi muille paremmin.

...mutta kyllä ryhmältä itsekkin saa.. kun tekee sitä.

Me olemme saaneet toimintaan mukaan paljon nuoria aikuisia, jotka ovat meiltä puuttuneet.

...että he jotka eivät niin kuin tiedä, että tuota noin.. että miten me olemme monessakin asiassa mukana...

...tarjotaan, että jos meillä on vauvakirkkoa tai taaperokirkkoa tai joku muu juttu, niin tällainen on mahdollisuus, että tervetuloa mukaan. Että annetaan mahdollisuus tulla ja monet tulevatkin mukaan.

Aineistosta selvisi, että pääosin palautetta oli tullut melko vähän. Perheiltä palautetta saatiin sekä kirjallisesti keräämällä, että suoraan perhevalmennuskerralla sanallisesti ja eleistä päätellen. Työntekijät ja yhteistyökumppanit suhtautuivat pilotointiin myönteisesti. Kiinnostusta pilotointia kohtaan oli tullut niin työyhteisöstä kuin muualtakin. Perhevalmennuskertoja oli myös kehitelty saadun palautteen perusteella.

Ja aina niin kuin joka kerta juuri että menikö tämä nyt hyvin.. palaute on käyty siinä heti sitten.

No ei minun korviini hirveästi kyllä, mutta... kyllä se jonkinlaista kiinnostusta on kumminkin... ihmiset on hirveän kiinnostuneita... että oli se niin kuin seurakunnan muita työntekijöitä... tai seurakuntayhtymän... tai jossain muuallakin..

Ja me olemme keränneet palautetta kyllä sitten... niistä ryhmistä, mutta ei siellä erityisesti ole mitään sanottu, että... olisi niin kuin... seurakunnan olisi nyt ollut erityisen hieno tai erityisen huono...

...kyllähän sen näkee siinä, että jos kaikki ovat hirveän vaivautuneiden näköisiä tai tunnelma on sellainen huono... ei sellaista ole ollut kyllä.. että suora palaute sitten tulee sieltä kyllä.

7.3 Seurakuntien toiminnan näkyvyyden kehittyminen (teema 3)

Tässä teemassa oli tarkoitus selvittää seurakuntien kokemuksia heidän näkyvyytensä kehittämisestä sekä perheiden lähestymiskynnyksen muutoksesta uuden perhevalmennuksen myötä. Seurakuntien mielestä heidän näkyvyytensä kehittymistä on yhtäältä vaikea arvioida, mutta toisaalta taas he kokevat sen kuitenkin kehittyneen positiivisempaan suuntaan. He kokivat seurakunnan ilmeen nykyaikaistuneen, ja että muiden on nyt helpompi pyytää heitä mukaan erilaisiin yhteistyöhankkeisiin.

Tuo on aika vaikea kysymys, että miten on kehittynyt, mutta me emme ole näille perheille näiden iltojen jälkeen enää mikään mörkö, vaan me olemme yksi joukko joka tekee heidän kanssaan töitä...

Eli kun sana kiirii, että joku seurakunnasta tekeekin tällaista, että on monta sektoria sitä tekemässä, niin sitten uskalletaan jo kysyä.

Seurakunnat kokivat yksimielisesti, että perheiden lähestymiskynnys oli madaltunut ja perheiden on nyt helpompi ottaa heihin yhteyttä sekä osallistua heidän järjestämään toimintaan. He kokivat, että perheillä oli avoin mieli siihen, että seurakunnat osallistuivat perhevalmennuksen järjestämiseen. Kuitenkin ennakkoluuloja seurakuntaa kohtaan tuntui edelleen olevan.

...sellaisen meidän papit ovat huomanneet, että nuorten aikuisten kenellä on pienet lapset nyt, on helpompi ottaa heihin yhteyttä kuin ennen.

...se kynnys on sielläkin jo matala, mutta että toisaalta vielä matalammaksi on mennyt.

7.4 Moniammatillisen yhteistyön jatkuminen (teema 4)

Tässä teemassa oli tarkoitus kartoittaa seurakuntien halukkuutta jatkaa moniammatillista yhteistyötä terveydenhuollon kanssa sekä perhevalmennuksen että muun yhteistyön merkeissä. Aineistosta selvisi, että seurakunnat olivat pääasiassa halukkaita jatkamaan yhteistyötä perhevalmennuksen suhteen. Osassa seurakuntia yhteistyö onkin jatkunut katkeamatta ja osassa taas se on hetkeksi pysähtynyt. Seurakuntien jatkamista yhteistyössä tukee työntekijöiden innostus ja halu jatkaa sekä seurakuntayhtymän osoittama tuki hankkeelle. Seurakunnan työntekijät kokivat, että uusi perhevalmennusmalli on vasta käynnistymistilassa ja siinä nähtiin olevan paljon potentiaalia. Seurakunnissa myös ajateltiin, että yhteistyöstä voisi tulla pysyvää. Seurakunnan työntekijät kokivat, etteivät he itse voi vaikuttaa jatkumiseen liittyviin päätöksiin, koska ne tehdään esimiesten toimesta.

...kyllä tätä niin kuin hyvä on jatkaa. Että ei minulla ainakaan sellaista negatiivista ole...

...tämä on minulle itselleni mitä haluaisin tehdä, mutta... esimies päättää...

Toisaalta seurakunnat kokivat, että yhteistyön jatkumiseen liittyy vielä ongelmia. Suurimmaksi ongelmaksi koettiin resurssien puute. Työntekijät olivat epävarmoja siitä saavatko he työtunteja ja lisäapua perhevalmennuksen järjestämiseen. Resurssien järjestämiseen vaikutti myös se, että joillekin uuden perhevalmennusmallin jatkuminen tuli yllätyksenä. Halukkuuteen jatkaa vaikutti myös se, että onko perhevalmennusmallia mahdollisuus muuttaa pilotoinnista saatujen kokemusten perusteella toimivammaksi. Esimerkiksi perhevalmennuskertojen ajankohdat ja yhteistyön tiiviys muodostuivat kehittämiskohteiksi. Seurakunnista esitettiin toive, että yhteistyö olisi alun alkaen tiiviimpää ja alkaisi jo suunnitteluvaiheessa kuten muilla alueilla Suomessa, joissa moniammatillinen perhevalmennusmalli on jo käytössä. Osa seurakunnista toivoi myös, että neuvolasta nousisi yhteistyölle yksi johtohahmo.

...jos vaan voimat riittävät ja työtunteja riittää, niin eiköhän tämä niin kuin jatku...

...sen piti olla sellainen pilottikokeilu, meillä luki näin. Ja sitten meille vain ilmoitettiin, että tämä jatkuu...

...siellä pitäisi olla yksi sellainen, neuvolassa, kun olisi oikein innostunut, että ottaisi niin kuin tämän niin kuin asiakseen... ehkä se sitten lähtisi enemmän niin kuin eteenpäin... koko perhevalmennus...

...olen ollut tuolla koulutuksissa ja kuullut, että tuolla Espoossa ja Helsingissä, että siellä on ollut tällaista, että missä on ollut seurakunta mukana... olisi kiva olla sillä tavalla mukana, että olisi niin kuin alun alkaen suunnittelemassa sitä...
...olisi niin kuin enemmän siinä sisällä...

Aineiston mukaan seurakunnat eivät olleet miettineet paljoakaan muuta yhteistyötä terveydenhuollon toimijoiden kanssa. He kuitenkin kokivat, että perhevalmennuspilotin sekä muun aiemman yhteistyön myötä terveydenhuollon toimijoiden on aiempaa helpompaa ottaa heihin yhteyttä. Joissakin seurakunnissa pilotoinnissa tehty yhteistyö on jo poikunut uutta yhteistä toimintaa neuvolan kanssa. Seurakunnat eivät kuitenkaan halunneet lisätä yhteistyötä suurissa määrin.

...minulle on tullut tällainen jatko... neuvolassa ensi syksynä alkaa tällainen vauvakahvilayhteistyö eli ensimmäisen lapsen saaneille tällaista omaa toimintaakin sitten lisäksi...

...että meillä on ennenkin ollut yhteistyötä. Tottakai se lisää, kun tietää ketä toimijoita siellä on ja keneen voi ottaa yhteyttä...

8 POHDINTA

8.1 Tulosten tarkastelu

Tämän opinnäytetyön tarkoitus on kartoittaa seurakuntien kokemuksia Turun uudesta perhevalmennusmallista. Opinnäytetyö onnistui tarkoitukseensa nähden hyvin eli seurakuntien kokemuksista liittyen uuteen perhevalmennusmalliin saatiin runsaasti uutta tietoa. Tuloksista selviää, että seurakunnilla on pääasiassa positiivisia kokemuksia Turun uudesta perhevalmennusmallista, ja he ovat halukkaita jatkamaan yhteistyötä resurssiensa antamissa rajoissa myös jatkossa. Yhteistyötä muidenkin terveydenhuollon toimijoiden kanssa oltiin myös valmiita harkitsemaan. Tuloksia luettaessa myös selviää, että seurakunnan näkyvyys on kehittynyt pilotoinnin myötä positiivisempaan suuntaan. Myös lähestymiskynnys sekä perheiden että muiden yhteistyökumppanien osalta on madaltunut. Roolien ja yhteistyön osalta tulokset olivat ristiriitaisempia: osalla yhteistyö ja roolit yhteistyökumppaneiden kanssa olivat olleet odotusten mukaiset, toisilla taas ei. Toisaalta taas kaikki kokivat, että roolijaot olivat olleet selkeät ja kaikki olivat osallistuneet yhteistyöhön. Tulosten mukaan kokemukset moniammatillisesta yhteistyöstä olivat moninaiset, mutta keskeiseksi nousi sopeutuminen yhteistyöhön. Kokonaisuudessaan moniammatillinen yhteistyö koettiin kuitenkin positiiviseksi asiaksi. Tuloksista ilmeni, että seurakunta oli antanut moniammatilliselle yhteistyölle konkreettisten asioiden (muun muassa tilat) lisäksi työpanoksensa. Perheille seurakunta koki antaneensa ennen kaikkea kiireetöntä yhdessäoloa ja mahdollisuuden keskusteluun. Seurakunta koki saaneensa yhteistyön tiimoilta lisää ihmisiä toimintaansa sekä sen, että perheiden suhtautuminen heitä kohtaan on muuttunut avoimemmaksi. Lisäksi tuloksissa näkyy, että seurakunnan saama palaute yhteistyöstä oli ollut pääosin positiivista, mutta vähäistä.

Tämän opinnäytetyön tulosten yhdenmukaisuutta aiempien tutkimusten tulosten kanssa on vaikea arvioida jo siitä syystä, että vastaavanlaista kartoitusta seurakuntien näkökulmasta ei ole aiemmin tehty. Kuitenkin tulokset ovat verrattavissa tutkimuksiin, joissa on käsitelty moniammatillista perhevalmennusta kaikkien yhteistyötahojen näkökulmista yhdessä. Muun muassa Lähtevänojan ja Pakkalan (2005) opinnäytetyön tuloksissa on nähtävissä yhtäläisyyksiä tämän opinnäytetyön tuloksiin, sillä myös heidän tuloksissaan ilmeni moniammatillisen yhteistyön kokeminen positiivisena ja halu jatkaa yhteistyötä. Kuten tässäkin opinnäytetyössä, myös Lähtevänojan ja Pakkalan (2005) opinnäytetyössä moniammatillisen yhteistyön koettiin vaativan opettelua. Sekä tässä, Aution ym. (2011) että Lähtevänojan ja Pakkalan (2005) opinnäytetyöissä resurssit koettiin riittämättömiksi.

Suhteessa Marttilan ja Pullisen (2010) opinnäytetyön tuloksiin tämän opinnäytetyön tulokset olivat suurimmalta osin odotetunlaiset. Seurakunnat halusivat yhteistyöhön osallistumisella lisätä seurakunnan tunnettavuutta sekä perheiden että yhteistyökumppaneiden keskuudessa (Marttila & Pullinen 2010, 17), ja tämän opinnäytetyön tulosten mukaan näin kävi. Myös seurakuntien odottama yhteydenottokynnysten madaltuminen (Marttila & Pullinen 2010, 18) toteutui tämän opinnäytetyön tulosten mukaan. Marttilan ja Pullisen (2010, 21) mukaan seurakunnat olivat ennen pilotointia halukkaita jakamaan omaa ammatillista osaamistaan sekä tiloja yhteisen projektin hyväksi. Tämän opinnäytetyön tuloksissa selviää, että seurakunnat antoivatkin yhteistyölle juuri esimerkiksi tiloja ja ryhmänohjaustaitoa. Tärkein yhtäläisyys Marttilan ja Pullisen opinnäytetyön tuloksiin liittyi moniammatillisen yhteistyön jatkumiseen. Ennen pilotointia seurakunnat odottivat yhteistyön jatkumista vielä pilotoinnin jälkeen (Marttila & Pullinen 2010, 19). Tämän opinnäytetyön tuloksena on, että seurakunnat toivovat yhteistyön jatkuvan vielä pilotoinnin jälkeenkin.

Tässä opinnäytetyössä on kartoitettu vain Turun alueen uutta perhevalmennusmallia ja on otettava huomioon, että jos työtä verrataan muihin alueisiin, on kaikilla alueilla omat erityispiirteensä. Myös opinnäytetyössä mukana olleiden haastateltavien määrän vuoksi on mahdollista, että

näkemykset tuovat todellisista moniammatillisen perhevalmennukseen liittyvistä seurakuntien kokemuksista esille vain pienen osan.

Tämän opinnäytetyön tuloksilla on merkitystä kehitettäessä ja toteutettaessa moniammatillista perhevalmennusta. Tulevaisuuden kannalta on tärkeää, että perhevalmennukseen saadaan mukaan terveydenhuollon lisäksi myös muita tahoja, sillä terveydenhuollon voimavarat tulevat tulevaisuudessa olemaan rajalliset. Seurakunnilla on myös paljon annettavaa perheille, ja on tärkeää, että heidänkin näkökulmaansa kuunnellaan, jotta heillä on kiinnostusta pysyä mukana yhteistyössä.

8.2 Kehittämissuhteet

Turun uuden perhevalmennusmallin kehittämiseen nousi tämän opinnäytetyön tuloksista useita ehdotuksia. Päällimmäiseksi nousi perhevalmennuskertojen ajankohdat. Niitä tulisi muuttaa perheille paremmin sopivammiksi, jotta mahdollisimman moni pääsisi osallistumaan perhevalmennuskerroille. Seurakunnat tulisi ottaa myös paremmin mukaan suunnitteluun, mielellään heti alusta alkaen. Tuloksista selvisi palautteen vähyys, mikä omalla tavallaan jarruttaa perhevalmennusmallin kehittymistä perheille ja yhteistyökumppaneille paremmaksi. Olisi siis hyvä ottaa käytännöksi kerätä palautetta säännöllisesti sekä kirjallisesti että suullisesti perheiltä ja yhteistyökumppaneilta. Vaikka opinnäytetyön aineistosta ja tuloksista ei suoraan selviä kovin tarkkaan perhevalmennuspilotin kertojen käytännön toteutuminen, jäi haastattelijoille mielikuva sekalaisista käytännöistä: oli kirjavaa kuinka moneen perhevalmennuskertaan seurakunnat osallistuivat. Perhevalmennusmallin kehittämisen sekä perheiden tasa-arvoisuuden vuoksi olisi hyvä tässä suhteessa yhtenäistää käytäntöjä. Resurssien lisääminen tietenkin kehittäisi perhevalmennusmallia parempaan suuntaan, mutta opinnäytetyön tekijöiden on vaikea arvioida resurssien lisäämisen mahdollisuutta käytännössä.

Vaikka tämän opinnäytetyön myötä seurakuntien kokemuksista tulikin nyt paljon uutta tietoa, olisi hyvä kartoittaa aihetta laajemmin. Olisi hyvä, että aihetta tutkittaisiin laajemmin niin kohdejoukollisesti kuin alueellisestikin. Lisäksi seurakuntien kokemuksia olisi hyvä tutkia myös sitten, kun uusi perhevalmennusmalli on ollut pidempään käytössä.

Tätä opinnäytetyötä tehdessä huomattiin, että haastattelussa käytetyt kysymykset olisi voitu muotoilla vielä paremmin ja niitä suunnitellessa tulisi vielä enemmän kiinnittää huomiota vastaajan näkökulmaan. Aikataulu sinänsä ei ollut ongelmallinen, mutta haastateltavien saamisen kannalta kesä tiedonkeruun ajankohtana oli hieman huono. Itse haastatteluissa tulisi enemmän pyrkiä ohjaamaan haastateltavia käsittelemään kysyttyä asiaa. Jatkossa aihetta tutkivien on siis hyvä kiinnittää huomiota edellä mainittuihin seikkoihin.

9 LÄHTEET

- Ahonen, P. 2007. Neuvolatoiminta 2010-luvulle – KYMPPI-hanke. Projektisuunnitelma. Terveysala. Turku: Turun ammattikorkeakoulu. Viitattu 13.4.2011
http://projektori.turkuamk.fi/projektit/1654/projektisuunnitelma_tk-projekti.p%c3%a4ivitys.090408.doc.
- Autio, P., Kaartinen, T. & Polvi, S. 2011. Ehkäisevä perhetyö monialaisen työryhmän toteuttamana – Kokemuksia neuvolapilottihankkeesta. Opinnäytetyö. Hoitotyön koulutusohjelma. Seinäjoki: Seinäjoen ammattikorkeakoulu.
- Brinkmann, S. & Kvale, S. 2009. Den kvalitativa forskningsintervjun. 2. painos. Lund: Studentlitteratur.
- Elo, S & Kyngäs, H. 2008. The qualitative content analysis process. Journal of Advanced Nursing 62(1), 107–115.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1999. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 3. painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Eskola, J. & Vastamäki, J. 2001. Teemahaastattelu: Opit ja opetukset. Teoksessa: Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Toim. Aaltola, J. & Valli, R. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy. 24–42.
- Ford, J. & Reutter, L. 1990. Ethical dilemmas associated with small samples. Journal of advanced nursing 15 (2) , 187–191.
- Friedman, L., Furberg, C. & DeMets, D. 2010. Fundamentals of clinical trials. 4. painos. New York: Springer.
- Graneheim, U. & Lundman, B. 2008. Kvalitativ innehållsanalys. Teoksessa: Tillämpad kvalitativ forskning inom hälso- och sjukvård. Toim. Granskär, M. & Höglund-Nielsen, B. Unkari: Författarna och studentlitteratur. 159–172.
- Haapio, S., Koski, K. & Paavilainen, R. 2009. Perhevalmennus. Helsinki: Edita.
- Helin, M., Hiilamo, H. & Jokela, U. 2010. Diakoniatyö asiakkaan palveluksessa. Juva: WS Bookwell Oy.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2001. Tutkimushaastattelu – teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Holloway I. & Wheeler, S. 1996. Qualitative research for nurses. Oxford: Blackwell Science Ltd.
- Isoherranen, K. 2005. Moniammatillinen yhteistyö. Vantaa: WSOY.
- Isoherranen, K., Nurminen, R. & Rekola, L. 2008. Enemmän yhdessä – moniammatillinen yhteistyö. Helsinki: WSOY.
- Johnson, M. & Long, T. 2006. Research Ethics. Teoksessa: The research process in nursing. 5. painos. Toim. Gerrish, K. & Lacey, A. Oxford: Blackwell Publishing Ltd. 31–42.
- Juvakka, T. & Kylmä, J. 2007. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Jääskeläinen, I. 2002. Diakoniatoiminnan muodot. Teoksessa Diakonian käsikirja. Toim. Helosvuori, R., Koskenvesa, E., Niemelä, P. & Veikkola, J. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy. 192–232.

- Kankkunen, P. & Vehviläinen-Julkunen, K. 2009. Tutkimus hoitotieteessä. Helsinki: WSOYpro.
- Karila, K. & Nummenmaa, A-R. 2001. Matkalla moniammatillisuuteen. Helsinki: WSOY.
- Kekkonen, M., Paavola, A. & Viitala R. 2008. Perhekeskustoiminnan kehittäminen – PERHE-hankkeen loppuraportti. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2008:12. Helsinki: Yliopistopaino.
- Kirkkohallitus 2010a. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon tavoitteita hallitusohjelmaan 2011 – Liite 2. Viitattu 27.7.2011
[http://evl.fi/EVLUutiset.nsf/Documents/BCAF5E00330EAB6EC225781D0049588F/\\$file/Liite2_P erheiden_ja_vanhemmuuden_tukeminen.pdf](http://evl.fi/EVLUutiset.nsf/Documents/BCAF5E00330EAB6EC225781D0049588F/$file/Liite2_P erheiden_ja_vanhemmuuden_tukeminen.pdf).
- Kirkkohallitus 2010b. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon tavoitteita hallitusohjelmaan 2011 – Kooste. Viitattu 27.7.2011
[http://evl.fi/EVLUutiset.nsf/Documents/3240571A704B1933C225781D004934CD/\\$file/Kirkon_ta voitteen_hallitusohjelmaan2011.pdf](http://evl.fi/EVLUutiset.nsf/Documents/3240571A704B1933C225781D004934CD/$file/Kirkon_ta voitteen_hallitusohjelmaan2011.pdf).
- Kirkkohallitus 2003. Vastuun ja osallisuuden yhteisö – Diakonia- ja yhteiskuntatyön linja 2010. Helsinki: Kirjapaino Lasse Helle Oy.
- Kirkon tutkimuskeskus 2008. Monikasvoinen kirkko – Suomen evankelis-luterilainen kirkko vuosina 2004-2007. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 103. Porvoo: WS Bookwell Oy.
- Kortelainen, J. & Meinander, V. 2008. Vanhempien kokemuksia Lapaset perheverkosto -hankkeen perhevalmennuksen synnytyksenjälkeisistä kerroista. Opinnäytetyö. Hoitotyön koulutusohjelma. Helsinki: Diakonia – ammattikorkeakoulu.
- Koskenvesa, E. 2002. Diakonia kirkon elämässä ja toiminnassa. Teoksessa: Diakonian käsikirja. Toim. Helosvuori, R., Koskenvesa, E., Niemelä, P. & Veikkola, J. Helsinki: Kirjapaja Oy. 35–58.
- Kylli, S., Siukola, T. & Åke, A-L. 2008. Laajennettu perhevalmennus Oulussa. Opinnäytetyö. Sosiaalialan koulutusohjelma. Oulu: Diakonia- ammattikorkeakoulu.
- Latvala, E. & Vanhanen-Nuutinen, L. 2003. Laadullisen hoitotieteellisen tutkimuksen perusprosessi: Sisällönanalyysi. Teoksessa: Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteessä. 2. uudistettu painos. Toim. Janhonen, S. & Nikkonen, M. Helsinki: WSOY. 21–43.
- Leathard, A. 2003. Interprofessional Collaboration: From Policy to Practice in Health and Social Care. New York: Brunner-Routledge.
- Lindfors, H. 1997. Perhetyö. Teoksessa: Nollasta neljään toista – käsikirja seurakuntien lapsi- ja varhaisnuorisotyöhön. Toim. Luukkonen, L. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy. 152–163.
- Lähtevänoja, H. & Pakkala, R. 2005. Työntekijöiden kokemuksia moniammatillisesta työskentelystä Espoon laajennetussa perhevalmennusmallissa. Opinnäytetyö. Diakoninen sosiaali-, terveys- ja kasvatusalan koulutusohjelma. Helsinki: Diakonia- ammattikorkeakoulu.
- Marttila, A. & Pullinen, E. 2010. Uudistetun perhevalmennuksen alkukartoitus- seurakuntien näkökulma. Opinnäytetyö. Hoitotyön koulutusohjelma. Turku: Turun ammattikorkeakoulu.
- Metsämuuronen, J. 2006. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteessä. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Paunonen, M. & Vehviläinen-Julkunen, K. 1998. Hoitotieteen tutkimusmetodiikka. 1.-2. painos. Juva: WSOY.
- Pelkonen, M., Perälä, M-L., Räikkönen, O., Vehviläinen-Julkunen, K. & Viisainen, K. 1998. Äitiyshuollon palvelut muutoksessa. Teoksessa: Perhesuunnittelusta lisääntymisterveyteen –

palvelujen käyttö ja kehittämistarpeet. Toim. Sihvo, S. & Koponen, P. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy. 33–48.

Ruotsalainen, K. 2002. Auttajana kirkon ja yhteiskunnan leikkauspisteessä – kirkon perheneuvojen käsitys työstään. Suomalaisen teologisen kirjallisuusseuran julkaisuja 230. Vammala: Vammalan kirjapaino Oy.

Sarajärvi, A. & Tuomi, J. 2003. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 1.-2. painos. Helsinki: Tammi.

STM 2009. Kaste-ohjelman valtakunnallinen toimeenpanosuunnitelma vuosille 2008-2011. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen selvityksiä 2009:9. Helsinki: Yliopistopaino.

STM 2007. Seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistäminen. Toimintaohjelma 2007-2011. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen julkaisuja 2007:17. Helsinki: Yliopistopaino.

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkkohallitus 2010. Meidän kirkko mukana perheiden arjessa – Kirkon perheneuvonnan strategia vuoteen 2016. Suomen ev.lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2010:1. Porvoo: WS Bookwell Oy.

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkkohallitus 2009. Minäkö perhetyön tekijä - suuntaviivoja perhelähtöisen työtteen vahvistamiseen seurakunnassa. Suomen evankelisen kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2009:10. Helsinki: Yliopistopaino.

Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2005a. Valtio Kirkko purettu kansankirkoksi. Viitattu 20.4.2011

<http://evl.fi/EVLfi.nsf/Documents/85BBFB4816F713BEC2256FEA003A7232?OpenDocument&lang=FI>.

Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2005b. Luterilaisena olet osa laajaa ja aktiivista yhteisöä. Viitattu 20.4.2011

<http://evl.fi/EVLfi.nsf/Documents/A0026188864F6636C225748100294F88?OpenDocument&lang=FI>.

Tasker, Y. 2000. Att planera och genomföra intervjuer. Teoksessa: Introduktion till forskningsmetodik. 3. painos. Toim. Judith Bell. Lund: Studentlitteratur. 119–129.

Terveystieteiden tutkimuskeskus 30.12.2010/1326.

Trost, J. 2005. Kvalitativa intervjuer. 3. painos. Lund: Studentlitteratur.

Tuominen, M. 19.4.2011. Henkilökohtainen tiedonanto. Turun ammattikorkeakoulu.

Tuominen, M. 2009. Valmiina vanhemmuuteen - perhevalmennuksen kehittäminen Turun sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen tutkimuksia 30. Tampere: Tampereen yliopistopaino - Juvenes Print Oy.

Turun ammattikorkeakoulu/ Kymppi-hanke 2010. Uudistuva perhevalmennus. Osaprojektin internetsivut. Turku: Turun ammattikorkeakoulu. Viitattu 13.4.2011
http://kymppihanke.turkuamk.fi/Uudistuva_perhevalmennus.html.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2010. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausten käsitteleminen. 3. painos. Sastamala: Vammalan kirjapaino Oy.

Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta 28.5.2009/380.

Valtiontalouden tarkastusvirasto 2007. Nuorten syrjäytymisen ehkäisy. Toiminnan tarkastuskertomus 146/2007. Helsinki: Edita Prima Oy.

Vehviläinen-Julkunen, K. 1990. Pienryhmämuotoinen perhevalmennus. Teoksessa: Äityshuollon käsikirja. Toim. Vienonen, M. Helsinki: Valtion painatuskeskus. 114–117.

Veijola, A. 2004. Matkalla moniammatilliseen perhetyöhön – lasten kuntoutuksen kehittäminen toimintatutkimuksen avulla. Hoitotieteen ja terveyshallinnon laitos. Oulu: Oulun yliopisto.

Veikkola, J. 2002. Diakonian perustehtävä, visiot ja tavoitteet. Teoksessa: Diakonian käsikirja. Toim. Helosvuori, R., Koskenvesa, E., Niemelä, P. & Veikkola, J. Helsinki: Kirjapaja Oy. 107–128.

Perhevalmennusmallin kolmas ja kuudes tapaamiskerta

3. Perhevalmennuskerta (rv 32–33)

Teema: Perheeksi! – vanhemmuus ja parisuhde muuttuvassa elämäntilanteessa

Vetäjät: Terveydenhoitaja äitiysneuvolasta + sosiaalitoimen perhetyöntekijä tai MLL:n työntekijä tai seurakunnan perhetyöntekijä

Suunnittelu: Äitiysneuvolan terveydenhoitajat ja kerrassa mukana olevat tahot

	SISÄLTÖ JA MENETELMÄT	MATERIAALI
TAVOITTEET	<ul style="list-style-type: none"> - vanhemmuudesta ja parisuhteesta keskustelu - lapsen syntymän aiheuttamien muutosten pohtiminen <p>HUOM! Näitä aiheita tulee muillakin kerroilla</p>	
TOIMINTA JA KESKUSTELU	<ul style="list-style-type: none"> - keskustelu pareittain kysymyskorttien aiheista - keskustelun kokoaminen fläppitululle - isä/äitiryhmiin jakautuminen ja niissä keskustelu esim. Millainen mahdan olla vanhempana? Millainen on hyvä vanhempi? <p>Keskustelua myös Internetin maailmasta ja nettisivuista.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - kysymyskortit (Helsingin perhevalmennuskäsi kirjasta soveltaen)
TIETOISKU	<ul style="list-style-type: none"> - parisuhde ja seksuaalisuus muuttuvassa elämäntilanteessa - ajankäyttö vauvan syntymän jälkeen - oma vs. perheen aika - seksi vauvan syntymän jälkeen - suhde puolisoon, itseen, lapseen, työhön ja vapaa-aikaan - vanhemmuuteen kasvamisen prosessi - vanhemman roolit 	<ul style="list-style-type: none"> - tukena perhevalmennuskäsi - PowerPoint – diat - parisuhteen roolikartta - ”Isäksi” – DVD <p>- vanhemmuuden roolikartta</p>
KOTITEHTÄVÄ	<ul style="list-style-type: none"> - vanhemmat miettivät kotona vauvanhoitoon ja imetykseen liittyviä kysymyksiä 	<ul style="list-style-type: none"> - ”Mitä haluan tietää vauvanhoidosta ja imetyksestä” - lomake

6. Perhevalmennuskerta (vauva n. 5-6kk)

Teema: Perheenä eteenpäin**Vetäjät:** Lastenneuvolan terveydenhoitaja + sosiaalitoimen perhetyöntekijä**Suunnittelut:** Lastenneuvolan terveydenhoitajat + sosiaalitoimen perhetyöntekijät, psykologi

	SISÄLTÖ JA MENETELMÄT	MATERIAALI
TAVOITTEET	<ul style="list-style-type: none"> - vanhemmuuden ja parisuhteen hyvinvoinnin tukeminen - vanhemmat ovat selvillä, mitä lapsiperheiden palveluita Turussa on tarjolla - vertaistuen mahdollistuminen 	
TOIMINTA JA KESKUSTELU	<ul style="list-style-type: none"> - keskustelu pienryhmissä arjen sujumisesta: uni, imetys, itkut, perheen työnjako, parisuhteen kuulumiset -> esille nousevat kysymykset - miten vauvan syntyminen muutti parisuhdetta ja oliko todellisuus erilainen kuin kuviteltiin? - miten parisuhdetta on vaalittu? - keskustelu kootaan fläppitaululle -> keskustelua - perhevalmennuksen yhteenveto ja palaute 	<ul style="list-style-type: none"> - palautelomake
TIETOISKU	<ul style="list-style-type: none"> - vauvan ruokailu, imetyksen jatkuminen - vauvan kehitys - Turun lapsiperheiden palvelut - päivähoito- ja kotihoitomahdollisuudet - esitetään mahdollisuus jatkaa kokoontumisia ryhmän kesken osoitetuissa tiloissa 	<ul style="list-style-type: none"> - perhevalmennuskansio - ravitsemussuositukset - neuvolan ja sosiaalitoimen vastuuhenkilön yhteystiedot ryhmän jatkamista varten
VAIHTOEHTOINEN TOTEUTUSTAPA	<ul style="list-style-type: none"> - ryhmässä vierailee MLL:n, seurakunnan tai muun organisaation edustaja kertomassa omista perhepalveluistaan - voidaan toteuttaa ryhmäneuvolana lastenneuvolan määräaikaistarkastuksen tai laajennetun terveystarkastuksen elementtejä, esim. mittaukset ja neuvonta 	<ul style="list-style-type: none"> - jaetaan ko. organisaation edustajan yhteystiedot ryhmän jatkoa varten - tarvittava terveystarkastusmateriaali

Tuominen 2007, 126–127.

Saatekirje

Hyvä vastaaja,

Teemme opinnäytetyötä liittyen Turun uudistettuun perhevalmennukseen. Opinnäytetyömme taustalla on Turun seudun neuvoloissa toteutuva Kymppi- kehittämishanke ja siihen liittyvä Valmiina vanhemmuuteen - osaprojekti. Hanketta koordinoi Turun ammattikorkeakoulu sekä Turun sosiaali- ja terveystoimi.

Seurakuntanne on ollut mukana Valmiina vanhemmuuteen- osaprojektin uuden perhevalmennusmallin pilotoinnissa viime syksystä lähtien. Tarkoituksenamme on kartoittaa pilotointiin osallistuneiden seurakuntien työntekijöiden kokemuksia uudesta perhevalmennusmallista.

Opinnäytetyön aineisto kerätään yksilohaastatteluin. Haastattelu kestää noin puolesta tunnista tuntiin ja se nauhoitetaan aineiston analysointia varten. Otamme teihin henkilökohtaisesti yhteyttä sähköpostitse parin päivän kuluttua tämän saatekirjeen saatuanne, jolloin voimme sopia teille parhaimman haastatteluajan ja -paikan.

Meillä opinnäytetyön tekijöillä on vaitiolovelvollisuus. Haastatteluaineisto hävitetään analysoinnin jälkeen, eikä tutkimukseen osallistujien henkilötietoja tallenneta. Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista, ja sen voi keskeyttää milloin tahansa ilman erillistä perustetta.

Opinnäytetyön on tarkoitus valmistua marraskuussa 2011. Valmis työ toimitetaan hankkeessa mukana oleville osapuolille, opinnäytetyötä ohjaavalle opettajalle, Turun ammattikorkeakoulun Ruiskadun toimipisteen kirjastoon sekä sähköisenä ammattikorkeakoulujen yhteiseen Theseus-verkkokirjastoon.

Toivomme, että suostutte haastatteluun. Osallistumisenne on hyvin tärkeää uuden perhevalmennuksen ja seurakunnan siinä ottaman roolin kehittämiseksi, sekä opinnäytetyömme onnistumisen kannalta.

Ystävällisin terveisin,

kätilöopiskelija, Turun amk
Sanna Alitalo
p. 050 5172736
sanna.alitalo@students.turkuamk.fi

kätilöopiskelija, Turun amk
Annika Schrey
p. 040 5718878
annika.schrey@students.turkuamk.fi

Teemahaastattelurunko

TEEMA 1 Seurakuntien odotusten täyttyminen uudistetun perhevalmennuksen suhteen

1. Millainen seurakunnan rooli on ollut perhevalmennuksen pilotoinnissa suhteessa seurakunnan odotuksiin?
2. Millaiset eri yhteistyötahojen roolit ovat olleet perhevalmennuksen pilotoinnissa suhteessa seurakunnan odotuksiin?

TEEMA 2 Kokemuksia moniammatillisesta yhteistyöstä pilotoinnin aikana

1. Mitä moniammatillinen yhteistyö pilotoinnin aikana on sisältänyt?
2. Mitä seurakunta kokee saaneensa tästä moniammatillisesta yhteistyöstä?
3. Mitä seurakunta kokee antaneensa tälle hankkeelle?
4. Minkälaista palautetta seurakunnalle on tullut uudesta perhevalmennusmallista?

TEEMA 3 Seurakunnan toiminnan näkyvyyden kehittyminen

1. Millä tavoin seurakunnan näkyvyys on kehittynyt hankkeen myötä?
2. Miten perheiden lähestymiskynnys seurakuntaa kohtaan on muuttunut?

TEEMA 4 Moniammatillisen yhteistyön jatkuminen

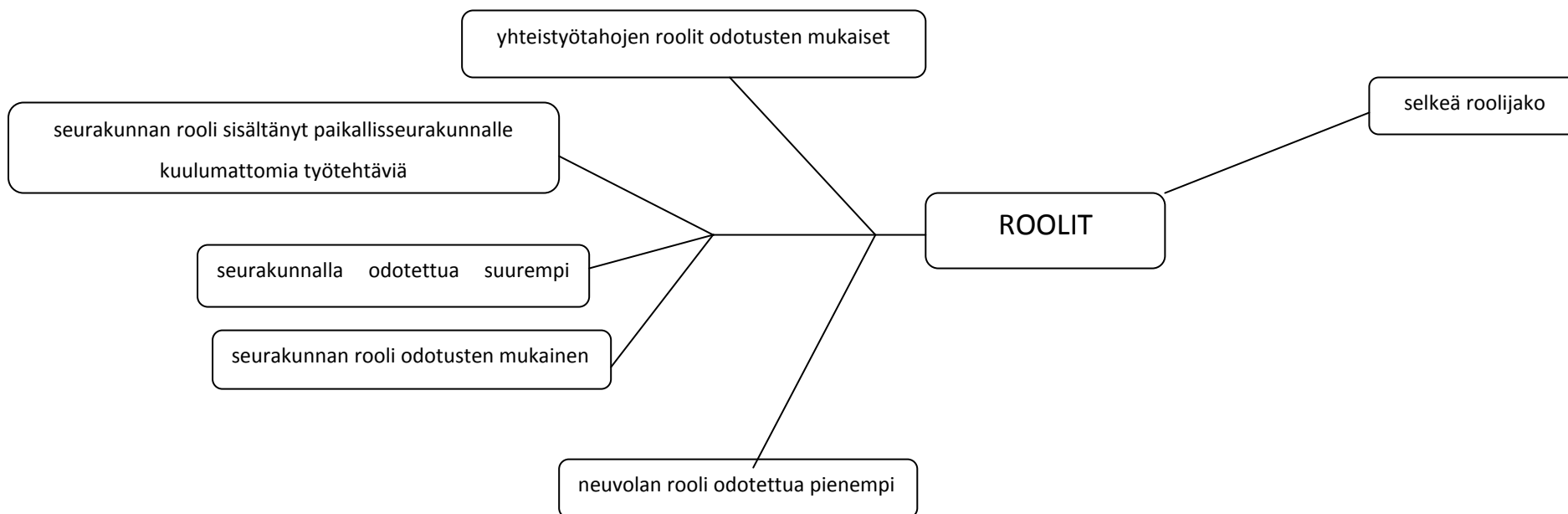
1. Kuinka halukas seurakunta on jatkamaan pilotoinnin jälkeen moniammatillista yhteistyötä perhevalmennuksen suhteen?
2. Miten uuden perhevalmennusmallin pilotointi kokemuksena on vaikuttanut seurakunnan halukkuuteen kehittää moniammatillista yhteistyötä terveydenhuollon toimijoiden kanssa?

Analyytiesimerkki

Teema 3: Seurakunnan toiminnan näkyvyyden kehittyminen			
<p>Millä tavoin seurakunnan näkyvyys on kehittynyt hankkeen myötä?</p> <p>Miten perheiden lähestymiskynnys seurakuntaa kohtaan on muuttunut?</p>			
<p>"Tuo on aika vaikea kysymys, että miten on kehittynyt, mutta me emme ole näille perheille näiden iltojen jälkeen enää mikään mörkö, vaan me olemme yksi joukko joka tekee heidän kanssaan töitä..."</p> <p>"Eli kun sana kiirii, että joku seurakunnasta tekeekin tällaista, että on monta sektoria sitä tekemässä, niin sitten uskalletaan jo kysyä."</p> <p>"...me olemme tässä nykyajassa, vaikka meillä onkin oma sanoma."</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Ei enää mikään "mörkö" – Vaikea arvioida näkyvyyden kehittymistä – Näkyvyys on kehittynyt – Seurakuntaa on helpompi pyytää mukaan yhteistyöhankkeisiin – Imago nykyaikaisemmaksi 	<p>SEURAKUNNAN NÄKYVYYS PARANTUNUT</p>	<p>SEURAKUNNALLA POSITIIVINEN KOKEMUS NÄKYVYYTENSÄ KEHITTÄMISESTÄ</p>
<p>"...sellaisen meidän papit ovat huomanneet, että nuorten aikuisten kenellä on pienet lapset nyt, on helpompi ottaa heihin yhteyttä kuin ennen."</p> <p>"...se kynnys on sielläkin jo matala, mutta että toisaalta vielä matalammaksi on mennyt."</p> <p>"...toisilla on varmasti sellaisia ennakkoluuloja vieläkin."</p> <p>"...ehkä meidän kasvot ovat niin kuin hienosti seurakunnallisesti kirkastuneet.. että ei ole enää sellainen musta möykky jossain..."</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Helpompi tulla ja ottaa yhteyttä seurakuntaan – Perheillä avoin mieli seurakunnan osallistumiseen – Lähestymiskynnys madaltunut – Ennakkoluuloja edelleen 	<p>LÄHESTYSKYNNYS SEURAKUNTA KOHTAAN ALENTUNUT</p>	

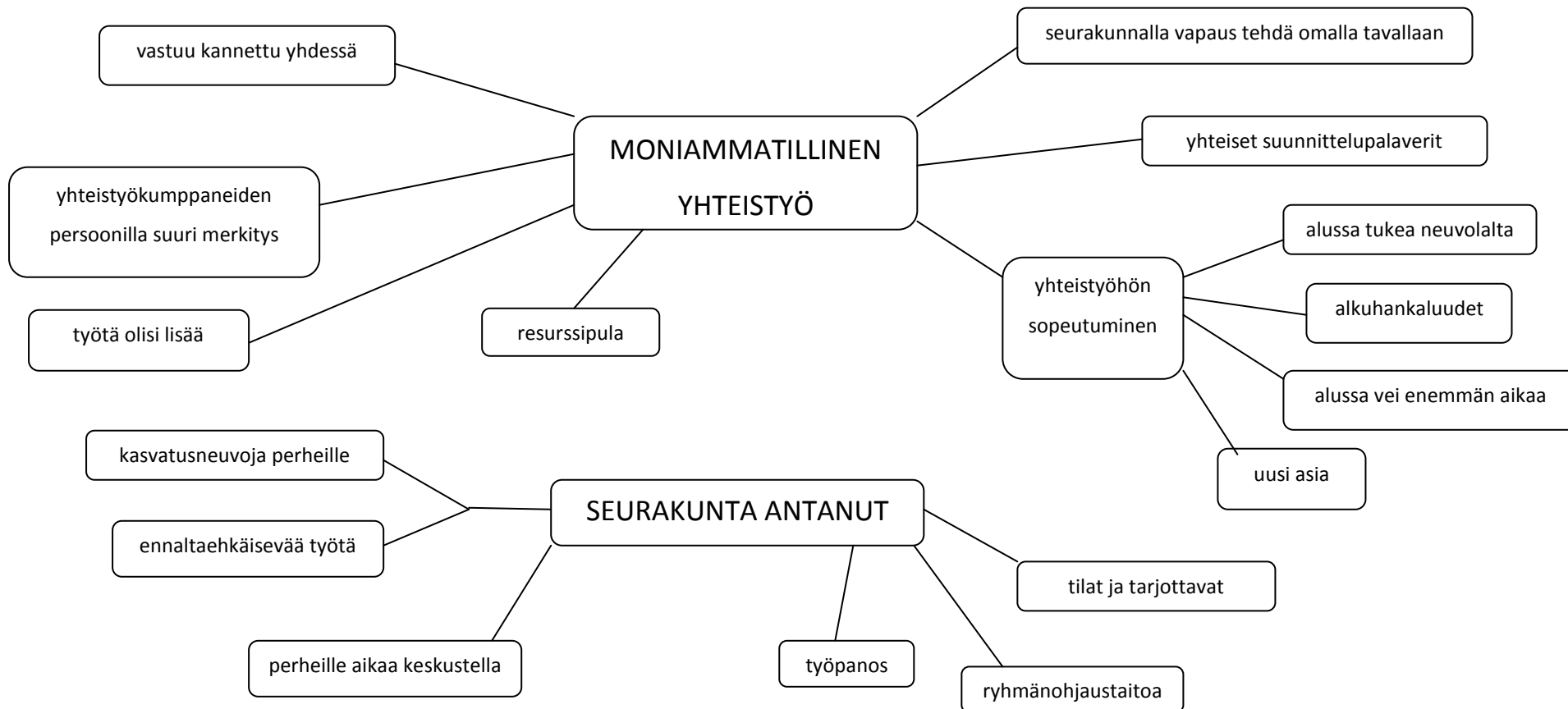
Käsittekartat tuloksista teemoittain

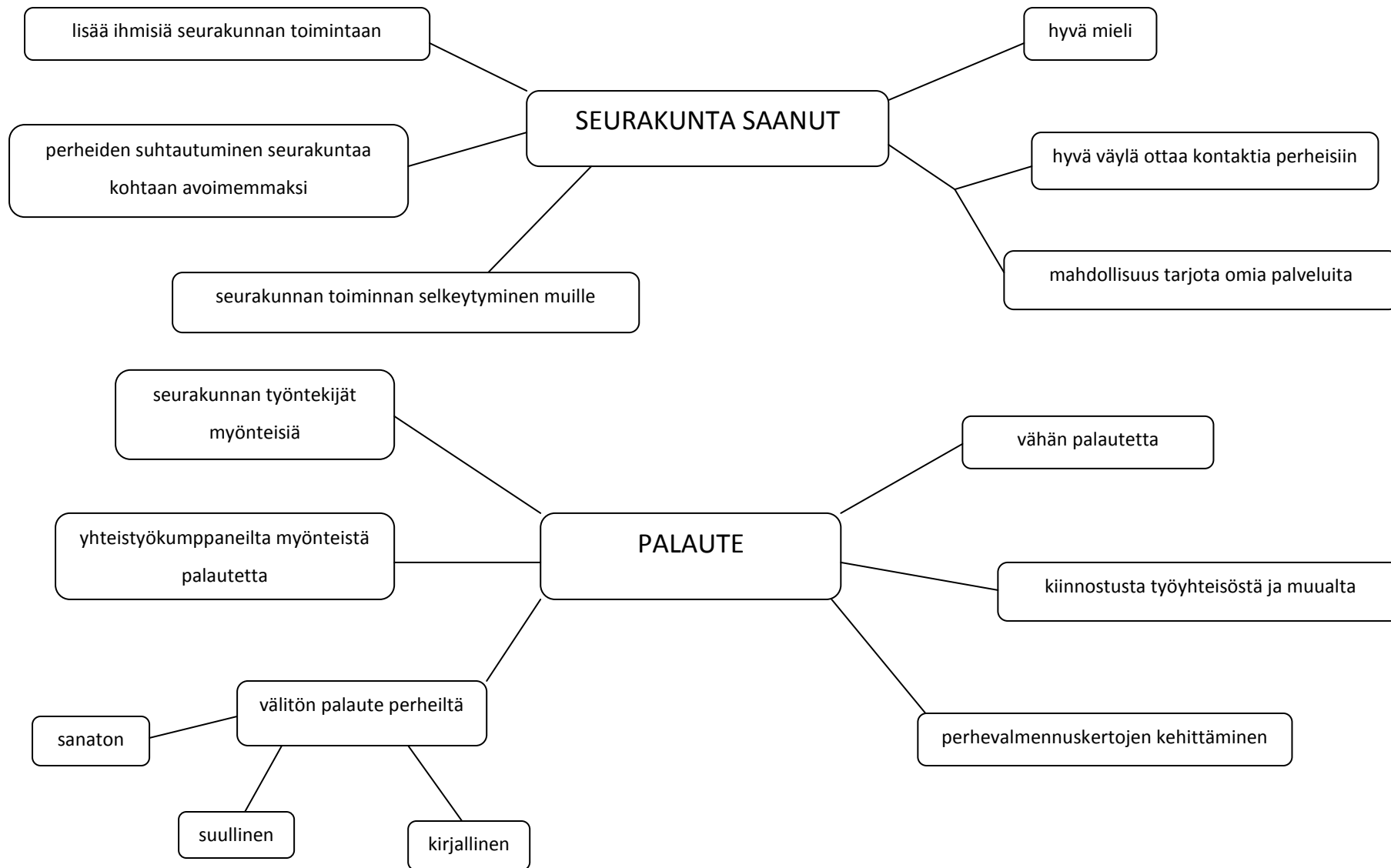
TEEMA 1: Seurakuntien odotusten täyttyminen uudistetun perhevalmennuksen suhteen

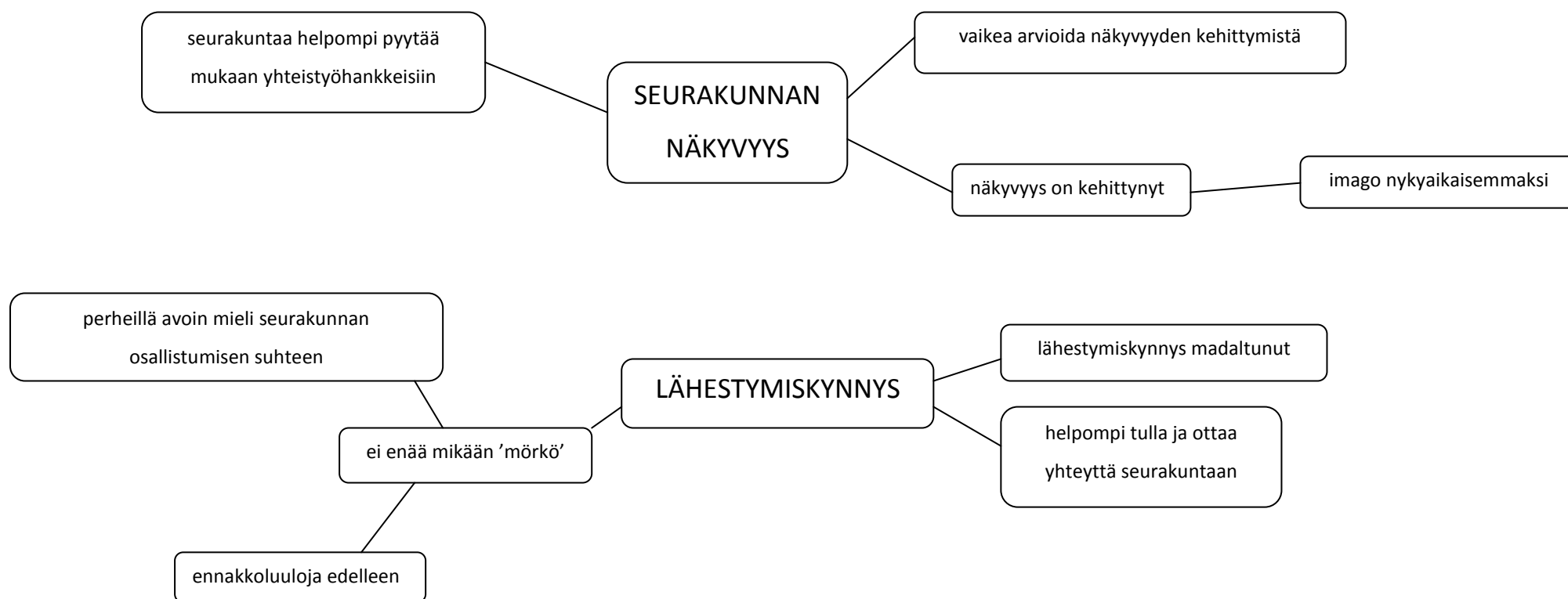

TEEMA 2 : Seurakuntien kokemuksia moniammatillisesta yhteistyöstä pilotoinnin aikana

TEEMA 3 : Seurakuntien toiminnan näkyvyyden kehittyminen

TEEMA 4 : Moniammatillisen yhteistyön jatkuminen

